

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE / PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

**PARAFRÁZE KLASICKÉHO UMĚLECKÉHO DÍLA - DIDAKTICKÁ TRANSFORMACE A APLIKACE TÉMATU DO VÝUKY
VÝTVARNÉ VÝCHOVY**

PARAPHRASE CLASSICAL ARTWORK – A DIDACTIC TRANSFORMATION AND APPLICATION OF TOPICS IN ART EDUCATION

BC. BARBORA KOŠATOVÁ

ADRESA / Vykáň 125, Kounice, 289 15

ROČNÍK / 2. ročník

OBOR STUDIA / Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro ZŠ, SŠ a ZUŠ – výtvarná výchova

FORMA STUDIA / prezenční navazující magisterské studium

DOKONČENÍ PRÁCE / Červen 2014

VEDOUCÍ PRÁCE / PhDr. Jan Šmíd, Ph.D.

KONZULTANT PRÁCE/ ak. mal. Mgr. Martin Velíšek, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem svou závěrečnou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití literatury uvedené v seznamu literatury

V Praze, dne 18. 6. 2014

podpis

Děkuji vedoucímu své práce PhDr. Janu Šmídovi Ph.D. za podnětné vedení mé práce, za jeho trpělivost, optimismus a vstřícné jednání.

ANOTACE

Košatová, B.: Parafráze klasického uměleckého díla - didaktická transformace a aplikace tématu do výuky výtvarné výchovy. [Diplomová práce] Praha 2014 – Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy, 121 s. (příloha na CD – diplomová práce v elektronické podobě, obrazová dokumentace).

Diplomová práce má charakter teoretické studie zabývající se tématem parafráze v umění. Soustředuje se na problematiku jednotlivých tvarů v obraze a jejich vztahu k řešenému tématu parafráze. Výtvarná část vychází z teorie tvaru jako základní jednotky struktury obrazu. Pracuje s jednotlivými tvary v uměleckém díle, transformuje původní dílo a vytváří k němu alterace, které vznikají dosazováním nových tvarů vytvořených formou autorských fotografií. Didaktický projekt aplikuje teoretické poznatky do didaktické podoby a ověřuje je v praxi. Jeho náplní je pojetí parafráze jako celku s cílem pochopení jejích základních principů a souvislostí.

Klíčová slova: parafráze, klasické umělecké dílo, analýza, tvar, manipulace, alterace, krajina, fotografie, výtvarná výchova, didaktická aplikace tématu.

ANNOTATION

Košatová, B.: Paraphrase classical artwork – a didactic transformation and application of topics in art education [Diploma thesis] Prague 2014 – Charles University, Faculty of Education, Department of Art Education, 121 pages (Annex on CD – thesis in electronic form, image documentation).

The thesis has the character of theoretical study in the field of paraphrasing in art. It focuses on the issues of the shapes in the image and their relationship to the treated subject paraphrase. The art part comes from the theory of the shape as the basic unit of the structure of the image. Works with the individual shapes in the work of art, transforming the original work and creates it produces, which originate from a secondary settlement of new shapes created by the copyright of the photos. Didactic project applies the theoretical knowledge into didactic forms and verify it is in practice. Its content is the concept of paraphrasing as a whole with a view to understanding its basic principles and context.

Key words: paraphrase, classic artwork, analysis, shape, manipulation, alteration, landscape, photography, arts, didactic application topic.

ABSTRAKT V ČJ

Diplomová práce má charakter teoretické studie zabývající se tématem parafráze klasického výtvarného díla a jeho následnou didaktickou aplikací pro daný stupeň školy. Řeší problematiku parafráze ve výtvarném umění. Charakterizuje aspekty spojené s tématem jako je analýza a struktura výtvarného díla. Soustřeďuje se na teorii tvaru, jako základní stavebné jednotky uměleckého díla a s ním spojená témata, kterými jsou: citace, interpretace, transformace obrazu a jeho alterace.

Výtvarná tvorba volně navazuje na předešlou bakalářskou práci, jež pojednávala o problematice krajiny. Zabývá se proměnou původního obrazu vzniklou za pomoci manipulace s jednotlivými tvary v obraze, a to výměnou stávajících tvarů za tvary nové. Ty jsou vytvářeny formou autorských fotografií z oblasti předem vymezené krajiny.

Didaktická část aplikuje téma parafráze ve vybrané škole a ověřuje tak teoretické poznatky v praxi. Pojímá téma parafráze jako celku. Za cíl si klade vyzkoušení si a pochopení základních principů, jež se k parafrázi vztahují.

ABSTRACT IN ENGLISH

This thesis has the character of theoretical studies on the topic paraphrase a classic work of art and its subsequent didactic applications for that grade school. It solves the problems of paraphrasing in the visual arts. It characterizes the aspects related to the topic, such as analysis and structure of a work of art. It focuses on the theory of shape as the basic building blocks of artwork and associated topics, which are: quotes, interpretation, image transformations and alterations.

Art work is a continuation of a previous bachelor thesis, which dealt with the issue of land. It deals with the transformation of the original image resulting from the help of manipulation of individual shapes in the image, replacing the existing design to a new one. They are created in the form of the photographs from the area of pre-defined landscape.

Didactic section applies subject paraphrase the selected school and verifies and theoretical knowledge in practice. It depicts the topic paraphrase as a whole. The objective is to try and understand the basic principles that apply to paraphrase.

OBSAH

ÚVOD.....	str. 12
TEORETICKÁ ČÁST.....	str. 15
1. Parafráze klasického uměleckého díla.....	str. 16
1. 1. Parafráze.....	str. 17
1. 2. Klasické umělecké dílo.....	str. 22
1. 3. Parafráze v průběhu času.....	str. 23
2. Moje osobité vnímání parafráze.....	str. 25
3. Analýza, rozbor uměleckého díla.....	str. 26
3. 1. Tvar jako základní jednotka struktury díla.....	str. 27
3. 2. Struktura uměleckého díla.....	str. 29
3. 3. Význam jednotlivých tvarů – prvků v obraze.....	str. 33
4. parafráze ve smyslu manipulace s jednotlivými tvary v obraze.....	str. 35
4. 1. Citace a interpretace.....	str. 36
4. 2. Transformace díla, alterace.....	str. 38

VÝTVARNÁ ČÁST.....	str. 40
1. Hlavní myšlenka výtvarného projektu.....	str. 41
2. Inspirační v podobě umělců.....	str. 42
3. Vlastní související tvorba.....	str. 44
4. Výběr díla.....	str. 46
4. 1. Jakob van Ruisdael – Větrný mlýn ve Wijku u Duurstede.....	str. 49
5. Postup tvorby – řešení problému.....	str. 51
5. 1. Alterace č. 1 – Stará sýpka.....	str. 53
5. 2. Alterace č. 2 - Obloha.....	str. 55
5. 3. Alterace č. 3 – Západ slunce.....	str. 57
5. 4. Alterace č. 4 – Pole s obilím.....	str. 59
5. 5. Alterace č. 5 – Rybníční hladina.....	str. 61
5. 6. Alterace č. 6 a č. 7 – Složený obraz 1.....	str. 63
Složený obraz 2.....	str. 64

DIDAKTICKÁ ČÁST	str. 66
1. Úvod k didaktickému projektu	str. 67
2. Charakteristika školy a třídy	str. 69
3. Didaktické pojetí tématu	str. 70
4. Didaktický projekt	str. 72
5. První hodina	str. 74
5. 1. Reflexe a hodnocení 1. Hodiny	str. 77
5. 2. Obrazová příloha k první hodině	str. 79
6. Druhá hodina	str. 80
6. 1 Reflexe a hodnocení 2. Hodiny	str. 83
7. Třetí hodina	str. 84
7. 1. Reflexe a hodnocení 3. Hodiny	str. 87
7. 2. Obrazová příloha ke třetí hodině	str. 88
8. Čtvrtá hodina	str. 89
8. 1. Reflexe a hodnocení 4. Hodiny	str. 91
9. Pátá hodina	str. 92
9. 1. Reflexe a hodnocení 5. Hodiny	str. 94

9. 2. Obrazová příloha k páté hodině.....	str. 96
10. Šestá hodina.....	str. 97
Reflexe a hodnocení 6. Hodiny.....	str. 100
11. celková reflexe didaktického projektu.....	str. 101
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	str. 103
SEZNAM A ZDROJE VYOBRAZENÍ.....	str. 106
Kopie zadání	

ÚVOD

Diplomové práce má název Parafráze klasického uměleckého díla - didaktická transformace a aplikace tématu do výuky výtvarné výchovy. Práce je koncipována do třech základních částí, teoretické, výtvarné a didaktické. Tyto části jsou propojené, navzájem na sebe navazují, souvisejí spolu a vzájemně na sebe odkazují. Teoretická část tvoří teoretický rámec celé práce, výtvarná část téma formou vybraného výtvarného média autorsky zpracovává a didaktická část představuje didaktickou aplikaci tématu ve školní praxi s následnou reflexí.

Teoretická část se zabývá problematikou parafráze ve výtvarném umění. Představuje její základní podoby a principy. Charakterizuje základní pojmy – parafrázi a klasické umělecké dílo, jež jsou stěžejními motivy celé práce, se kterými se setkáváme od začátku až do konce, ve všech částech práce.

Součástí teoretické části práce je také pojetí tématu parafráze v průběhu času a současně i formulace mého osobitého pojetí parafráze. To jak na ni naohlížím a jak s ní ve své práci zacházím a na jaké její aspekty se soustředuji.

Ústřední téma ve spojení s parafrází klasického uměleckého díla, které ve své práci řeším, je problematika tvaru jako základní jednotky struktury uměleckého díla a s ní spojené téma analýzy obrazu. V souvislosti s tvarem v obraze se zabývám strukturou uměleckého díla, jeho jednotlivými výrazovými prostředky, kompozicí a významem tvarů v obraze.

Výtvarná část pracuje s problematikou jednotlivých tvarů v obraze. Ve své tvorbě se zabývám vytvářením alterací na vybraný obraz, které vznikají prostřednictvím manipulace s tvary v obraze.

Cílem tvorby je pomocí parafráze, proměny obrazu, situovat vybrané umělecké dílo do krajiny mého domova. Do krajiny, kterou znám, ve které se každodenně pohybuji a ke které mě pojí citové pouto. Tohoto záměru je dosaženo výměnou vybraného tvaru z původního klasického uměleckého díla za tvar nový, získaný pomocí autorské fotografie z dané krajiny mého domova.

Tvorba volně navazuje na aspekty řešené v mé bakalářské práci, která pojednávala o krajině a jejích proměnách. Výsledkem umělecké tvorby je soubor sedmi obrazů, alterací vybraného obrazu krajiny, které jsou vytvořeny digitální manipulací s obrazem a s jeho jednotlivými tvary. Každý z výsledných obrazů je doplněn o dokumentární fotografie zachycující různé podoby nově vytvořeného tvaru, jenž byl do původního obrazu dosazen.

Didaktická část přenáší téma parafráze klasického uměleckého díla do školní praxe. Představuje ho žákům pomocí didaktického projektu, který obsahuje několika stěžejních témat, jež v sobě nesou základní principy spojené s tématem parafráze. Projekt pojímá téma parafráze jako celek.

Didaktický projekt je navržený pro žáky druhého stupně základní školy, ale je možné ho didakticky transformovat i pro jiný typ školy. Skládá se z šesti na sebe navazujících učebních celků.

Součástí didaktické části práce je charakterizace didaktického projektu, konkrétní školy a třídy i situace, do níž s tématem vstupují. Následuje popis struktury jednotlivých učebních celků, jež jsou součástí didaktického projektu. U každého z nich je uvedena také reflexe, která obsahuje hodnocení vyučovací hodiny a mé osobní postřehy z jejího průběhu.

V závěru je didaktický projekt jako celek podroben zpětné reflexi, ve které sleduji naplnění předem stanovených cílů a hodnotím celkové výsledky spojené s aplikací tématu parafráze do školní praxe.

TEORETICKÁ ČÁST

1. PARAFRÁZE KLASICKÉHO UMĚLECKÉHO DÍLA

Co je to parafráze? Kde se s ní můžeme setkat? Kdo ji používá? Co znamená výraz „klasické umělecké dílo“? Jak ho můžeme charakterizovat?

Na všechny tyto otázky se budu snažit odpovědět v průběhu této kapitoly, která bude přímo o problému parafráze a klasického výtvarného díla pojednávat.

V úvodu své práce představím také základní pojmy, jež se diplomové práce týkají. Přiblížím problematiku týkající se pojmu parafráze a klasického výtvarného díla, ukážu rozmanitost těchto pojmů a jejich význam v různých oborech.

Konkrétně zformuluji význam, jež má pro mě pojem klasické výtvarné dílo, popíšu jeho charakteristiky a to, jak s ním budu ve své práci zacházet. Pokusím se také definovat úlohu parafráze v průběhu dějin, její podoby a význam.

1. 1. PARAFRÁZE

Ke slovu parafráze můžeme přistupovat a vykládat ho různými způsoby. Jedno je však pro všechny jeho výklady společné. Podíváme-li se na význam slova do slovníku cizích slov, který máme jistě všichni doma, najdeme pod heslem parafráze tento výklad: „*parafráze = volné zpracování cizí předlohy, vyjádření stejné myšlenky nebo děje jiným způsobem.*“¹

Toto tvrzení můžeme podle mého názoru považovat za nejobecnější a nejrozšířenější platný význam tohoto slova, jenž je společný pro všechny obory, ve kterých se můžeme s parafrází setkat. Abychom tedy mohli mluvit o parafrázi nebo jí přímo vytvářet, musíme znát původní dílo, na které tak reagujeme.

Na konkrétních ukázkách (obr. 1 a 2) demonstrují skutečnost, že parafráze vychází z konkrétního uměleckého díla. Autoři parafráze, skupina Equipo Cronica, posouvají svou parafrázi původní obraz od Velazqueze v čase, do novější doby, kterou charakterizují doplňky v obraze, jako je nafukovací kachna, květina, ale i celý interiér, do kterého je obraz zasazen.

Obrázek 1 - Diego Velázquez: Las Meninas, 1656

Obrázek 2 - Equipo Cronica: La salita, 1970

¹ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, kol. autorů, 1996, str. 252

„Vytváření parafrází je společné všem uměleckým oborům.“² Literárnímu, hudebnímu a výtvarnému, který je pro nás v tuto chvíli zásadní.

Parafráze není ovšem doménou pouze v oblasti umění, literatury nebo hudby. Parafrázi používáme a setkáváme se s ní běžně i během všedního života. Dnešní vizuální kultura nabízí nespočet obrazových podnětů, ve kterých můžeme parafrázi, buď velice snadno, nebo po hlubším pátrání najít. S parafrází se setkáváme také v běžné mluvě, když například hovoříme s přáteli a líčíme jim obsah nějaké knihy nebo filmu.

I to je možnost jak původní dílo jistým způsobem parafrázovat. Parafráze je tedy v dnešní společnosti a kultuře dost rozšířeným fenoménem, i když si to mnozí nemusí třeba ani uvědomovat.

Pro příklad uvádím reklamu od společnosti Dove, která se zabývá kosmetikou a ve své kampani použila autoportrét známé autorky Fridy Kahlo (obr. 3 a 4).

Představme si teď parafrázi v různých oblastech, konkrétně v literatuře a v hudbě, kde je současně s výtvarným uměním problematika parafráze nejvíce zastoupena.

V literatuře je parafráze nejčastěji spojena s vyjádřením obsahu nějakého konkrétního literárního díla jiným způsobem. Může se jednat o převyprávění děje vlastními slovy nebo třeba zjednodušené podání původního obsahu, ale bez vložení vlastních myšlenek autora.

Obrázek 3 - Frida Kahlo: autoportrét, 1940

Obrázek 4 - reklama na kosmetiku Dove

² PARAFRÁZE, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, 2005

V hudbě se objevují například nejrůznější interpretace přeměňující původní hudební dílo podle dobových požadavků. Oblíbené jsou také variace na konkrétní skladby, kdy je autor osobitě obmění a vytvoří tak skladbu novou.

„Franc Liszt parafrázoval díla operní, jednotlivé árie převedl do klavíru. Brahms vytvořil variace na téma Handlovo, Haydnovo, Paganiniho, Britten na téma Franka Bridge. I současní skladatelé formou variace vyjadřují svůj vztah k jinému skladateli, například Jan Klusák ve variacích na téma Gustava Mahlera.“³

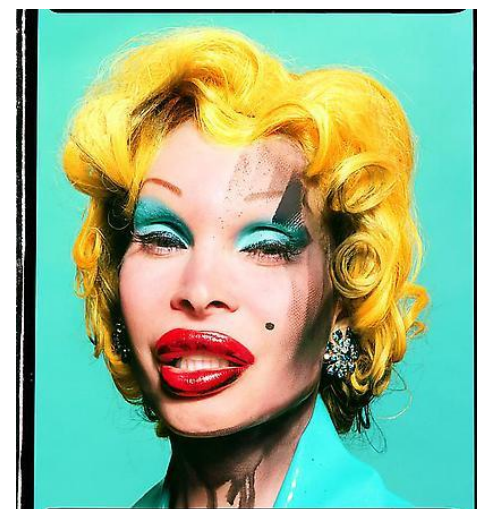
Konečně se dostáváme k parafrázi ve výtvarném umění, která je pro mne v tuto chvíli zásadní, proto budu této oblasti věnovat nejvíce pozornosti.

„Parafráze v grafice, malířství a sochařství dílo, které záměrně a nezastřeně navazuje na jiné dílo, např. motivem, kompozicí, stylem apod. Rozpoznání předlohy podmiňuje obsah, smysl a účinnost parafráze, založené na zcela zřejmém vztahu parafrázujícího díla.“⁴

Na doprovodných ilustracích můžeme vidět fotografickou parafrázi na portrét Marilyn Monroe od Warhola, kterou vytvořil současný fotograf David La Chapelle. La Chapelle pracuje s parafrází často, zasazuje svými fotografiemi původní díla do současné doby.

Obrázek 5 - Andy Warhol: Marilyn Monroe, 1962,

Obrázek 6 - David La Chapelle: My own Marilyn, 2002

³ PARAFRÁZE, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, 2005

⁴ BALEKA J.: Výtvarné umění – výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika), 1997, str. 263

Parafráze ve výtvarném umění nabízí obrovské množství možností, jak s ní může být zacházeno. Může být spojena například se změnou techniky, může být interpretací, volnou kopií, rozvedením původního díla nebo jen jeho přepracováním. Může být také reakcí na původní dílo, zápornou nebo ironickou (viz. Severočeská galerie, 2005).

Uvedme si také několik pojmů, které se s parafrází nejčastěji spojují. Je to především transformace, variace, alterace, citace, odkaz nebo reakce...

„Pojmy: parafráze, interpretace, variace i transkripce (ve smyslu převodu do jiné techniky) mají svou oprávněnost ve výtvarném umění. Tyto pojmy spolu úzce souvisejí, někdy se překrývají. Předpokládají existenci ještě jednoho díla, které bylo podnětem pro vznik díla druhého. Umělci, kteří se hledí dopátrat hlubších zákonitostí, kteří promýšlejí uměleckou tvorbu, hledají odpověď na tyto otázky v dílech umělců sobě blízkých.“⁵

Velmi častá je fotografická parafráze klasického uměleckého díla. Zmiňuji ji samostatně především proto, že i já budu ve své výtvarné tvorbě pracovat s fotografií. Obraz vytvořený formou autorské fotografie využívá, mimo jiné, například náš český autor Filip Turek. V jeho případě se však nejedná o parafrázi konkrétního obrazu, ale celkového díla autora. Já jsem vybrala ukázkou, ve které reaguje na tvorbu Paula Gauguina s motivem Tahitských žen. Další autor pracující s fotografií je australský umělec vytvářející portréty Bill Gekas, který odkazuje k dílům starých mistrů a v jeho dílech hlavní postavy ztvárňuje jeho malá dcera.

Obrázek 7 - Filip Turek: Tahitské ženy, 1999

Obrázek 8 - Bill Gekas: Brambory

⁵ PARAFRÁZE, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, 2005

Parafráze je tedy v oblasti umění velice rozšířeným a oblíbeným fenoménem a můžeme se s ní setkat v různých uměleckých obdobích.

“Proč se vytvářejí díla podle jiného díla má různé důvody. Vincent van Gogh nacházel na Milletovi vztah k půdě a práci, jaký pociťoval on sám. Později na obrazech francouzských malířů, počínaje Delacroixem objeví barvu a světlo. Význam osvěžovat se na pracích starých mistrů si byl vědom i Karel Purkyně. Pokládal kopírování a ještě více skicování za důležité pro porozumění obrazu, přiblížení si jej a tak si ho vtisknout do paměti. Staré obrazy ho stále přitahovaly, ve Vídni v roce 1861 maloval v galerii Esterhazy portréty podle Rembrandta a Tiziana.”⁶ Na přiložených ilustracích můžeme podobnost mezi autoportrétem Karla Purkyněho a Rembrandta pozorovat.

Obrázek 9 - Rembrandt van Rijn: autoportrét, 1659

Obrázek 10 - Karel Purkyně: autoportrét, 1868

⁶ PARAFRÁZE, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, 2005

1. 2. KLASICKÉ UMĚLECKÉ DÍLO

Na začátku se musím ještě pokusit objasnit význam, jenž má pro mě pojem „klasické umělecké dílo“, který je dalším ústředním motivem, se kterým budu v rámci své práce zacházet a který jí bude současně prostupovat ve všech jejích částech.

První asociace, která mi pod spojením klasické umělecké dílo vyvstane, je doba „velkých slohů“ a s ní spojená díla starých mistrů, jako jsou například Michelangelo, Rafael nebo Caravaggio. Když se nad tímto problémem ale zamyslím hlouběji, jsou to vlastně všechna výtvarná díla. A pro mě především ta výtvarná díla, která mě nějakým způsobem dokázala zaujmout natolik, abych o nich zpětně uvažovala a vůbec se jimi zabývala.

Klasické umělecké dílo je tedy velice široký pojem, pod kterým si může každý představit něco úplně rozdílného. Pokusím se ho tedy konkretizovat.

Já jsem se rozhodla, že budu ve své práci zacházet pouze s malířskými výtvarnými díly a konkrétně s figurativními. *„Pro naše vnímání je nejpřirozenější tvar, který vychází z konkrétní podoby světa kolem nás. Tento způsob zobrazení označujeme jako předmětný neboli figurativní tvar.“⁷*

Ostatní výtvarná díla například z oblasti sochařství nebo abstrakce jsou pro mne tedy v tuto chvíli mimo oblast zájmu.

Obrázek 11 - Rafael: Venkovská Madona, 1505 - 1506

Obrázek 12 - Caravaggio: Kladení do hrobu, 1602 - 1603

⁷ BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, 2012, str. 48

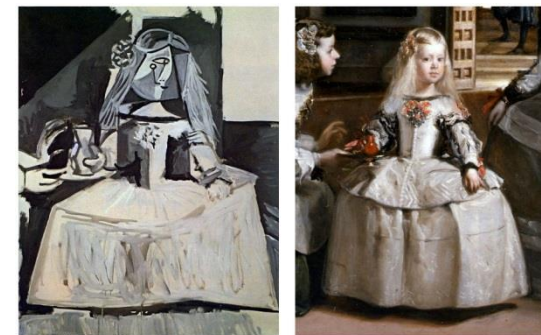
1.3. PARAFRÁZE V PRŮBĚHU ČASU

Za předchůdce parafráze můžeme považovat opis, který byl běžný především ve středověku, kdy nebylo možné díla jiným způsobem množit nebo šířit. Setkat se s ním můžeme ovšem i v pozdějších dobách.

„Opis je nejvěrnější vzhledem k originálu. Kolik vzácných rukopisů bylo zachráněno, že existují v opisech. Mohlo se stát, že opisovač něco doplnil, opravil, vynechal, že vzniklo do jisté míry dílo nové. Kopírování se vyžadovalo v době, kdy nebyly příslušné reprodukční techniky. Milovníci obrazů někdy požadovali na umělci, aby jim zhotovil kopii vlastního díla. Poussin, vědom si jedinečnosti své práce odmítal kopírovat sám sebe, raději provedl jinou verzi. Kopírování bylo také studijní záležitostí. Na akademiích se kopírovala uznávaná díla uznávaných mistrů. Od školských kopií se odlišovaly ty, jimž nešlo o pouhé napodobení. Velcí umělci věděli, že žádné dílo se lépe nepoznává a neosvojí než kopii.“⁸

Parafráze tak jak jí známe dnes, je ve výtvarném umění oblíbeným tématem a můžeme se s ní setkat v různých obdobích dějin umění.

Příklady, na kterých jsem se rozhodla toto tvrzení demonstrovat, jsou díla od autorů Pabla Picassa a Davida La Chapella. Každý z nich pochází z jiné doby, avšak oba dva se v těchto konkrétních případech zabývají tématem parafráze. Samozřejmě, každý ji pojímá jinak, a to v závislosti na osobitém stylu své tvorby.

Obrázek 13 – Picasso: Las Meninas, 1957

Obrázek 14 - David La Chapelle: Jesus is My Homeboy, 2003

⁸ PARAFRÁZE, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, 2005

„Jindřich Průcha kopíroval v roce 1912 jiného malíře, který se stal přes vzdálenost času aktuální, El Greka. Je to ovšem kopie volná, oprostěná od detailů, malovaná malířem, který si byl vědom toho, co je na Grekovi nadčasové.“⁹

Silný vztah k parafrázi se pak objevuje především v postmoderně. Která se vrací do minulosti, vybírá prvky, které kombinuje v nových souvislostech a dává jim nové významy. Objevuje se citace, odkazy k minulosti a spojování prvků z různých nám možná na první pohled i neslučitelných zdrojů.

Velký počet parafrází můžeme pozorovat také v současné době, kdy společnost ovládají digitální technologie. Každodenně jsme obklopeni obrovským množstvím nejrůznějších obrazů, které získáváme prostřednictvím televize, počítače, tisku nebo jen při cestě do školy nebo do zaměstnání pomocí všude přítomných reklam.

Oblíbené jsou například parafráze s parodizujícím záměrem nebo parafráze využívající potenciál původního díla ve svůj prospěch, což je nejvíce pozorovatelné v nejrůznějších reklamách jak můžeme sledovat na přiloženém obraze. Jedná se o reklamu na ledničku firmy Bosch, kterou jsme mohli spatřit kolem roku 1990. Firma zde využila světoznámosti Botticelliho díla pro svou reklamní kampaň.

Obrázek 15 - Jindřich Průcha: Laokoon, 1912

Obrázek 16 - reklama na chladničku Bosch, kol. 1990

⁹ PARAFRÁZE, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, 2005

2. MOJE OSOBITÉ VNÍMÁNÍ PARAFRÁZE

Nejprve se pokusím zformulovat první asociace, které mne ve spojení s výrazem parafráze napadnou. První se mi vybaví pojmy typu: transformace, citace, odkaz, variace, přenesení, vztah nebo alterace.

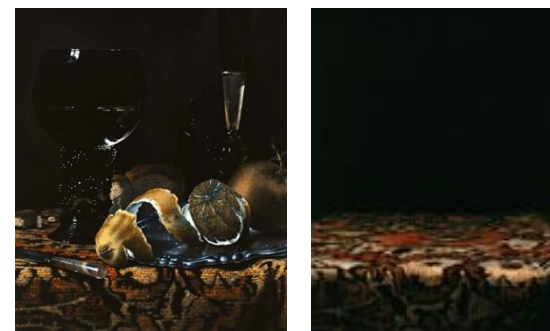
Konkrétní díla, která mi jako první v souvislosti s touto problematikou vyvstanou na paměti, jsou třeba zfilmovaná parafráze Ondřeje Brodyho a Kristofera Paetaua na Snídani v trávě, výtvarné práce Martina Velíška týkající se této výtvarné oblasti nebo parafráze na Monu Lisu tvořené komerčními animovanými postavičkami, které jsou ve velké míře dostupné na internetu. U všech jmenovaných mě překvapuje jejich originalita a specifické pojetí tématu, které jsem si buď neuměla představit, nebo mě vůbec nenapadlo.

Já konkrétně ve své práci na parafrázi nahlížím jako na určitý nástroj proměny původního uměleckého díla. Zaměřuji se na zkoumání jednotlivých tvarů v obraze a konkrétní zacházení s nimi. Pomocí manipulace se základními tvary v obraze přetvářím dílo původní na dílo nové.

Proto mne budou zajímat především skladebné vlastnosti výtvarného díla, jeho rozbor, struktura nebo práce s jednotlivými kompozičními prvky a tvary. V tomto duchu se mimo jiné budu ve své diplomové práci dále ubírat.

Obrázek 17 - Ondřej Brody a Kristofer Paetau: Snídane v trávě, 2006

Obrázek 18 - Martin Velíšek: koncept

3. ANALÝZA, ROZBOR UMĚLECKÉHO DÍLA

Aby bylo možné vytvořit parafrázi na konkrétní obraz, musíme námi vybraný obraz nejprve důkladně prostudovat a seznámit se s ním. K tomu nám dopomůže analýza konkrétního obrazu.

Analýza je ve vztahu k tématu parafráze důležitým pojmem. Pomocí analýzy můžeme obraz rozebrat na jeho jednotlivé části a definovat tak jejich základní vlastnosti a vztahy.

„Analýza = vědecká metoda založená na dekompozici celku na elementární části. Cílem analýzy je identifikovat podstatné a nutné vlastnosti elementárních částí celku, poznat jejich podstatu a zákonitosti.“¹⁰

Proto se chci v souvislosti s parafrází zabývat také rozbořením obrazu, jeho strukturou, kompozičními prvky a výrazovými prostředky.

¹⁰ Slovník-cizích-slov.abz.cz, online slovník

3. 1. TVAR - JAKO ZÁKLADNÍ JEDNOTKA STRUKTURY OBRAZU

Nejprve bych chtěla určit základní jednotku uměleckého díla, která pro mne bude představovat základní tektonický i sémantický prvek v obraze. Protože bez formulace základního stavebního prvku obrazu nemůžeme přemýšlet o celkovém rozboru obrazu

„Aby divák, či posluchač mohl sledovat celkovou strukturu uměleckého díla, musí si jasně uvědomovat její články a vztahy mezi nimi.“¹¹

Dlouho jsem přemýšlela, jak základní jednotku obrazu, kterou jsem si definovala a se kterou chci v rámci práce zacházet, nazvat. Jestli prvek, znak nebo symbol. *„Etymologicky slovo symbol pochází z řeckého samballein – spojovat dohromady... V tomto smyslu je symbol také spojovacím elementem s velkými možnostmi zprostředkování a analogie. Bez jeho účasti nelze nic pochopit ani sdělit.“¹²*

Nakonec jsem se opřela o teorii docenta Bláhy, který jako základní skladebnou jednotku skutečnosti a především pak výtvarného díla, uvádí tvar. *„Každý na základě vlastní zkušenosti dobře ví, že skutečnost kolem sebe vnímáme jako jednotlivé konkrétní tvary: jako tvar lidské postavy, domu, keře či stromu, jednotlivých věcí – tedy obecně předmětů.“¹³*

¹¹ BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, 2012, str. 25

¹² BENOIST L.: Znaky, symboly a mýty, 1995, str. 5

¹³ BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, 2012, str. 34

Příklady tvaru, tak jak ho ve své práci chápu, jsou zobrazeny v obraze 19 a 20. Prvním z nich je autorská fotografie městské krajiny, ve které je vyznačen tvar boty a lampy a druhý obraz představuje klasické umělecké dílo s názvem Vůz se senem od Johna Constabla, kde jsem pro příklad vyznačila tvar stromu a domu.

Také já jsem se rozhodla pro tvar jako stěžejní prvek uměleckého díla.

„Rozhodnutí pro tvar jako základní prvek struktury uměleckého díla vychází z faktu, že i konkrétní výsek jevové skutečnosti vnímáme přes tvary a jejich vztah k prostoru.“¹⁴

Tvar je pro mne důležitý především z toho důvodu, že bude základním východiskem pro mou uměleckou tvorbu, kterou představím v rámci výtvarné části své práce. Ráda bych ho tedy definovala hned na začátku rozboru samotného díla, protože ho budu brát jako základní skladebnou jednotku obrazu.

„V rámci tektoniky nejsou výrazové prostředky rovnoprávné s tvarem, ale jsou jeho „gramatikou“ – jsou mu tedy podřízené, nezávisle na tvaru nemohou existovat.“¹⁵ Výrazové prostředky, jako je linie, světlo nebo barva jsou tedy na tvaru závislé a úzce s ním souvisejí. Měli bychom na ně pohlížet jako na vzájemně propojené, v souvislosti s tvarem ne jako jednotlivé, samostatné výrazové prostředky. Touto problematikou se budu zabývat v následující kapitole, jež pojednává o struktuře uměleckého díla.

Obrázek 19 - autorská fotografie - městská krajina, 2011

Obrázek 20 - John Constable: Vůz sena, 1821

¹⁴ BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, 2012, str. 24

¹⁵ Tamtéž, str. 25

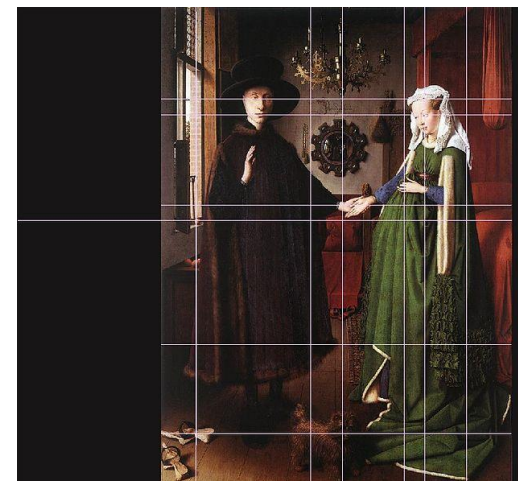
3. 2. STRUKTURA UMĚLECKÉHO DÍLA

I v této kapitole budu vycházet z předpokladu, že základní jednotkou struktury uměleckého díla je tvar. „Tvar je i základní stavební jednotkou **kompozice** - to znamená celkového uspořádání výtvarného díla. Jednotlivé konkrétní tvary totiž neexistují izolovaně, ale v souvislosti s jinými tvary, s kterými vytvářejí více či méně uzavřený a uspořádaný celek.“¹⁶

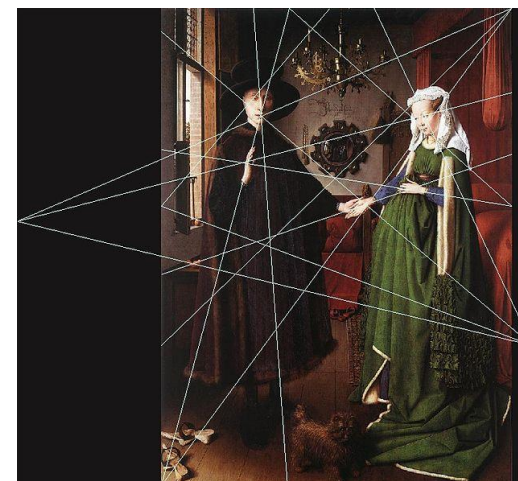
Kompozice můžeme považovat za harmonické uspořádání jednotlivých částí obrazu. Je historicky podmíněna, proměňuje se v závislosti na jednotlivých historických obdobích a dobových a stylových trendech. Jiná kompozice převládala ve středověku, jiná v renesanci a odlišná může být dnes.

„Podle značně rozšířeného mínění pravidelně posilovaného rozbory klasických malířských pláten, je kompozice především záležitostí geometricky harmonického členění plochy na plátně (nebo obecně pomalované plochy, které říkáme podklad).“¹⁷

Důležitou roli v souvislosti s kompozicí hraje umělecké dílo jako celek. „Kompozice – organizace uměleckého díla jako celku, uspořádání jednotlivých částí díla ve vztahu k celku.“¹⁸ Kompoziční schéma demonstrují na obraze od Jana van Eycka. Na prvním obraze je vidět rozmístění kolmic a na druhém diagonál v obraze

Obrázek 21 - kompozice - schéma rozmístění kolmic

Obrázek 22 - kompozice - schéma rozmístění diagonál

¹⁶ BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, 2012, str. 36

¹⁷ AUMONT J.: Obraz, 2005, str. 275

¹⁸ BLÁHA J., ŠAMŠULA P.: Průvodce výtvarným uměním III, 1996, str. 8

Ve vztahu k tvaru, jako k základní jednotce struktury uměleckého díla můžeme na kompozici nahlížet jako na určité členění plochy obrazu, v jejímž poli se v různých vztazích a souvislostech nacházejí jednotlivé tvary a s nimi spojené výrazové prostředky jako je linie, barva a světlo.

Ráda bych již zmíněné výrazové prostředky stručně charakterizovala a popsala jejich úlohu v obraze ve spojení s tvarem.

Linie vyznačuje obrys konkrétního tvaru, jeho hranice, kontury. *„Je formotvorná, ohraničuje nebo rozděluje, vytváří plochy a naznačuje objemy, má vztah k výtvarnému prostoru, může utvářet vztahy světla a stínu atd.“¹⁹*

Barva napomáhá k identifikaci tvarů, k jejich charakterizaci pomocí asociace, může mít citový charakter, symbolický význam nebo existuje jen sama o sobě jako samostatná výtvarná hodnota.

V barevné výstavbě tvaru se uplatňují následující pojmy – řada z nich platí i pro prostorové uspořádání obrazu: lomené barvy, spektrální barvy, lokální neboli místní barvy, termín modelace barev, tóny, odstíny či valéry. Důležitou úlohu v barevné výstavbě tvaru hrají také kontrasty barev. (viz Bláha, 2012).

¹⁹ KULKA J.: Psychologie umění, 2008, str. 246

Světlo v souvislosti s tvarem zaujímá pozici jeho modelace, napomáhá iluzi trojrozměrnosti tvaru. Pojmy, které se světlem spojujeme, jsou například: stín, šerosvit, sfumato nebo temnosvit. Světlu se dá přikládat význam v oblasti působení obrazu, utváří emocionální atmosféru.

Dalším stěžejním pojmem, jenž souvisí se strukturou uměleckého díla, je prostor a s ním spojená perspektiva.

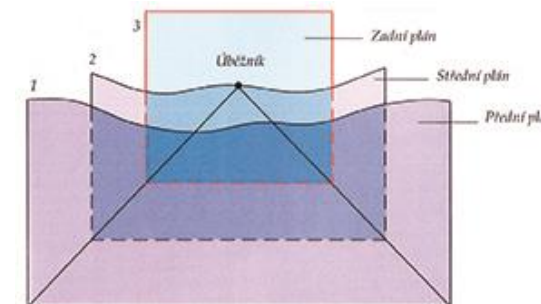
„Tak jako v případě tvaru, tak i u prostoru je zásadní rozdíl mezi reálným prostorem a jeho výtvarným zobrazením... V malířství jde buď o iluzi prostorové hloubky, která je vyjádřena a členěna prostorovými plány, nebo o její popření.“²⁰

Prostorové plány spolu s jednotlivými tvary jsou zásadní ve vztahu ke kompozici, jsou úzce provázané. Určují její charakter a podobu.

Na souvisejících ilustracích je vidět schéma prostorových plánů v obraze Clauda Lorraina *Krajina se svatbou Izáka a Rebeky*. Jednotlivé plány se vzájemně prolínají, což napomáhá k utváření prostorové hloubky. Tu umocňuje také barevná výstavba obrazu, kde v předním plánu jsou barvy tmavé a teplé a v zadním převládají barvy studené a od ostatních světlejší.

Obrázek 23 - Claude Lorrain: Krajina se svatbou Izáka a Rebeky, 1663

Obrázek 24 - schéma prostorových plánů v obraze

²⁰ BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, 2012, str. 37

S prostorem v obraze je úzce spojena také již zmíněná perspektiva. V současné době nejvíce známá lineární perspektiva se zabývá zákonitostmi prostoru v obraze a vyjádřením jeho hloubky za pomoci různých linií. Vzdušná a barevná perspektiva zase na rozdíl od lineární pracuje s barvami v obraze, pomocí nichž v obraze formuje hloubku a prostor pomocí světla.

*„Zatímco **lineární perspektiva** jako vrchol konstruovaného prostoru je postavena – jak prozrazuje název – na lineárním systému ortogonálních a dalších linií, **barevná perspektiva** těží z psychofyzilogické podstaty vnímání teplých a studených barev a barvy hrají dominantní roli i ve vzdušné perspektivě, protože světlo se v obraze ani nedá vyjádřit jinak než pomocí barev.“²¹*

²¹ BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, 2012, str. 51

3. 3. VÝZNAM JEDNOTLIVÝCH TVARŮ - PRVKŮ V OBRAZE

„Umělecká díla nejsou ani pasivní reprodukcí skutečnosti, ani uzavřenou, autonomní skutečností existující bez vztahu ke svému původci a příjemci. Naopak, prostředkují mezi nimi, jsou nositeli specifického sdělení.“²²

Umělecká díla se skládají z jednotlivých tvarů. Tyto tvary však nejsou reálnými tvary skutečnosti, ale jejich zobrazením - znaky. Reálný tvar je tedy interpretován pomocí výtvarného znaku.

*„Podstata rozdílu mezi reálným tvarem a jeho výtvarným zobrazením spočívá v tom, že zobrazený tvar je znakem reálného tvaru. Ale znakem reálného tvaru je i slovo, které se mu ani trochu nepodobá. Stejně tak i vztah mezi reálným tvarem a jeho **výtvarným znakem** se může pohybovat mezi přesným (naturalistickým) přepisem a čistě abstraktní podobou - např. skvrnou nebo obdélníkem.“²³* Znak bychom mohli definovat jako nějakou realitu, které pro někoho v určitém vztahu – v procesu semiózy představuje něco jiného nebo k něčemu odkazuje.

Procesem semiózy se rozumí určitý proces, kdy je vnější realita zastoupena třeba slovem nebo obrazem – nějakou jinou skutečností. V procesu semiózy máme úlohu aktivního vnímatele znaku. Chceme ho nějakým způsobem pochopit.

²² CHVATÍK K.: Strukturální estetika, Str. 55

²³ BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba, str. 36

Stěžejní roli v této problematice sehrávají dva členy, označovaný a označující – znak a ta skutečnost, kterou znak představuje.

Umělecké dílo můžeme tedy obecně charakterizovat jako systém znaků, pro něž je specifický především způsob jejich strukturace do nového významového celku. Jedinečný a specifický význam uměleckého díla netvoří tedy jednotlivé znaky, ale právě způsob jejich uspořádání do jednoho celku a vzájemné vztahy a souvislosti, které mezi nimi působí.

Problematikou znaků v obraze se zabývá vědní obor zvaný sémiotika, který zkoumá dílo z pohledu umělecky strukturovaného celku, jež v procesu semiózy tvoří vyšší významové celky.

„Když pronášíme slovo „sémiotický“, přebíráme zde řecký význam tohoto termínu: sémeion = distinktivní rys, stopa, náznak, věštecké znamení, důkaz, vyrytý či napsaný znak, otisk, zobrazení.“²⁴

Interpret se musí sám aktivně zapojovat do rozvíjení výsledného smyslu díla, který je mnohoznačný. Abychom rozkryli význam díla, musíme ho porovnat s naší dosavadní zkušeností, kterou již ve spojitosti s výtvarným vyjadřováním máme. Jedná se o aktivní proces, ve kterém je důležité neustálé reflektování naší zkušenosti, i s ní spojených reakcí.

²⁴ KRISTEVA J.: Jazyk lásky, Eseje o sémiotice, psychoanalýze a mateřství, 2004

4. PARAFRÁZE VE SMYSLU MANIPULACE S JEDNOTLIVÝMI TVARY NEBO ZNAKY V OBRAZE

Předmětem kapitoly budou podoby parafráze, zaměřené na manipulaci s jednotlivými tvary v obraze, které jsou pro mou práci důležité a představují pro mě základní jednotky ve struktuře obrazu.

Konkrétní podoby parafráze zaměřené na tuto problematiku, kterými se budu zabývat, jsou citace a interpretace, uměleckého díla a manipulace s obrazem, alterace díla.

Jednotlivá témata představím vždy na zvolených umělcích, kteří řeší tuto problematiku a na jejich konkrétních dílech.

4. 1. CITACE A INTERPRETACE

Citace obecně přebírá něco, nějaký prvek nebo tvar z původního díla a uplatňuje to v díle novém. Citace si je velice blízká s interpretací, která je další problematikou, která spadá do mé oblasti zájmu. Všechno co citujeme, se stává zároveň interpretací původního artefaktu.

„Interpretace se tvoří navazováním, interpretované dále rozvíjí (takže bez této continuity není možné o interpretaci mluvit, bez ní by to bylo cosi, co se blíží svévoli).“²⁵

Citace a interpretace můžeme nalézt na poli výtvarného umění v nejrůznějších podobách. Můžeme se setkat například i s citací již citovaného, čímž dochází k neustálým proměnám významů použitých motivů. Jako příklad nám poslouží obraz českého autora Adama Štecha, který ve svém díle kombinuje různé na první pohled nesourodé tvary, které nalezneme třeba na internetu nebo tvary z různých historických období výtvarných dějin. *„Nikdy vlastně nemůže jít o čistou citaci, už jenom přenesením motivu do jiného času a prostoru vznikají nové a často nečekané souvislosti.“²⁶*

V souvislosti s tématem citace a interpretace se současně můžeme ocitnout na hraně s problematikou kopie a odcizení výtvarného díla. *„Někdy je dokonce obtížné posoudit, zda jde o citaci nebo odcizení, takže se takto vzniklá díla mohou stát předmětem sporů.“²⁷*

Obrázek 25 - Adam Štecha z výstavy Udělám si hlavu

²⁵ PETŘÍČEK M., VELÍŠEK M.: Pohledy (které tvoří obrazy), 2012, str. 115

²⁶ Artmap.cz – citace a interpretace, 2011

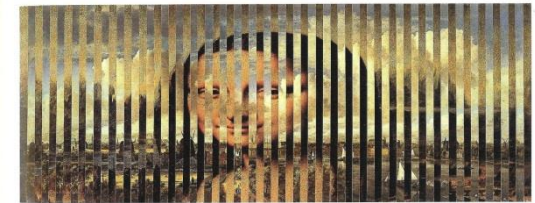
²⁷ Tamtéž

Téma citace a interpretace představím na našich dvou umělcích, kteří se touto tematikou zabývají, a kterými jsou Jiří Kolář a Jiří Thýn.

Jiří Kolář vytváří z původních uměleckých děl roláže. Vybrané obrazy rozčlení na stejné díly – pruhy, které pak skládá znovu dohromady ovšem střídavě. Vznikne tak obraz nový, složený za dvou původních uměleckých děl.

Je zajímavé sledovat výsledný efekt, jenž složený obraz vytváří tím, že se v něm střetávají dvě odlišná díla z různých časových a slohových období. Na vybrané ukázce můžeme vidět spojení portrétní malby Mony Lisy s krajinomalbou.

Od Jiřího Thýna jsem vybrala jeho fotografie, ve kterých interpretuje sochařské dílo od kubistického umělce Gutfreunda. Stejně tak jako v období kubismu nahlíží na objekt z různých úhlů a z nich pak skládá jeden obraz, jenž objekt charakterizuje.

Obrázek 26 - Jiří Kolář: Smiling landscape

Obrázek 27 - Jiří Thýn: prostor abstrakce, předobraz Otto Gutfreund, 2011

4. 2. TRANSFORMACE DÍLA, ALTERACE

V poslední kapitole této části práce se budu zabývat transformací a také alterací výtvarného díla, která vznikne díky manipulaci s jednotlivými tvary v obraze.

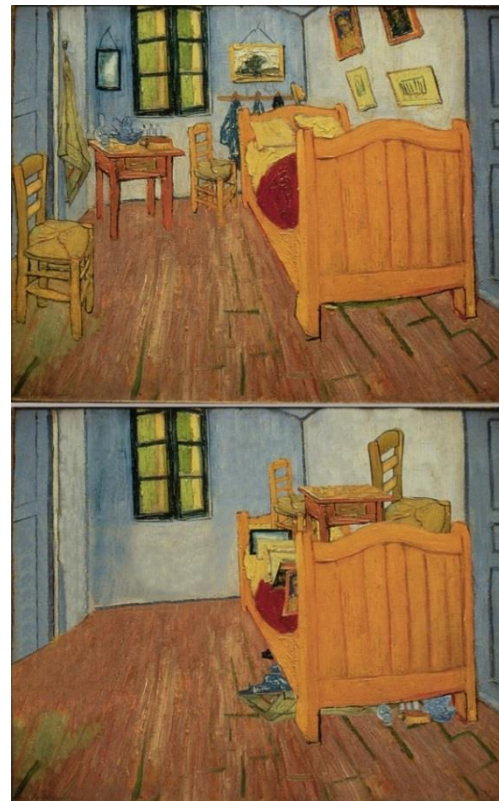
Toto téma jsem se rozhodla představit na díle švýcarského umělce, kterým je Ursus Wehrli.

Jeho tvorba „the art of tidying up“ jak jí sám nazývá, spočívá v tom, že pracuje s původním obrazem. Stávající tvary, prvky, které můžeme v obraze nalézt, přeskupuje a mění tak celkové působení a význam původního obrazu. Obraz transformuje, mění ho a vytváří tímto způsobem alteraci původního uměleckého díla.

Zachází jak s uměleckými díly, tak s fotografickými obrazy předmětů nebo prostředí všedního života.

Základní principy, které ve svých dílech uplatňuje, je manipulace s jednotlivými tvary v obraze a jejich následná strukturace do určitého řádu.

V dílech, které jsem vybrala k demonstraci této tematiky, můžeme vidět, jak autor zachází s jednotlivými tvary v obraze. V obraze č. 29 od Vincenta van Gogha přeskládal Wehrli veškeré věci nacházející se ve ztvárněném pokoji a narovnal je pod postel, uklidil je. V dalším obraze autor vtipně manipuluje obraz instantní polévky, její jednotlivé části skládá do stejně vypadajících řad.

Obrázek 28 - Ursus Wehrli: Van Gogh tidied up, 2011

Obrázek 29 - Ursus Wehrli, the art of tidying up, 2011

Dalším umělec, kterého bych chtěla v souvislosti s tématem alterace obrazu představit, je Tomáš Vaněk, vítěz ceny Jindřicha Chalupeckého, který předělal známé ilustrace od Josefa Lady v duchu erotiky. Vnesl do obrazu erotický nádech.

Umělec se sám zařazuje do problematiky interpretace uměleckého díla, ale já ho však ve své práci řadím spíše do oblasti alterace uměleckého díla a to z toho důvodu, že manipuluje s původním uměleckým dílem tak, že do něho vkládá nové tvary.

Na konkrétních ukázkách můžeme pozorovat až citlivě vložené erotické tvary v obraze. Divák si nejprve ani neuvědomí, že je v obraze něco jinak, až když si ho prohlídne pořádně, spatří na první pohled možná šokující tvary s erotickým podtextem, které by v obraze jen těžko čekal.

Obrázek 30 - Tomáš Vaněk: Interpretace kreseb Josefa Lady pomocí šablon

Obrázek 31 - Tomáš Vaněk: Interpretace kreseb Josefa lady pomocí šablon

VÝTVARNÁ ČÁST

1. HLAVNÍ MYŠLENKA VÝTVARNÉHO PROJEKTU

Hlavní myšlenkou mého výtvarného projektu je vytvořit několik alterací neboli proměn, variant na mnou vybraný obraz. Vybírat budu pouze z malířských uměleckých děl a detaily výběru jsou popsány v jedné z následujících kapitol.

Vybrané klasické umělecké dílo, které jsem definovala již v teoretické části diplomové práce a které má pro mne v této práci význam figurativního malířského díla, bude výchozím artefaktem pro moji následnou tvorbu parafráze.

Mým záměrem je z původního uměleckého díla vytvořit jeho přetvořením dílo nové. Stěžejní jsou pro mne jednotlivé tvary v obraze, se kterými během tvorby pracuji. Manipuluji s nimi a měním je za tvary nové.

Nové tvary tvořím pomocí digitálního fotoaparátu. Postupuji tak, že ve zvoleném obraze vyberu jednotlivé tvary, které chci zaměňovat za tvary nové, mnou vytvořené autorské fotografie.

Výsledkem je série obrazů reagující na konkrétní vybrané malířské výtvarné dílo. Obrazy jsou složeny z vybraných tvarů vytvořených prostřednictvím autorské fotografie a původního díla. Jde tedy o jistou formu digitálně vytvořené koláže.

2. INSPIRACE V PODOBĚ UMĚLCŮ

URSUS WEHRLI

Velkou inspirací mi byl v mojí práci švýcarský umělec, kterého jsem představila již v teoretické části práce.

Zaujala mne především hlavní myšlenka jeho díla, kterou je transformace původního obrazu za pomoci tvarů, které se v obraze nacházejí. Obrazy přeskupuje, skládá je a vytváří jakýsi řád, do něhož jednotlivé tvary z obrazu následně formuje.

Také s tvary v obraze manipuluje, odstraňuje je nebo je přeskupuje.

Pro ukázkou jsem vybrala jeho alteraci na dílo Pietera Brueghela, z něhož odstranil veškeré postavy, které tvoří hlavní část obrazu a zanechal jen prázdné náměstí. Každý se může zamyslet nad tím, jak se okamžitě změní celé působení a význam obrazu. Postavy a předměty, které z obrazu odstranil, pak ještě poskládal do obrazu velké hromady. Tvary v ní jsou umístěné tak, že do sebe skoro zapadají.

Obrázek 32 - Pieter Brueghel: The Battle of Carnival and Lent, 1559

Obrázek 33 - Ursus Wehrli: Tidyng up art,

Obrázek 34 - Ursus Wehrli: Tidyng up art

MARTIN VELÍŠEK

Další umělec zabývající se jistými aspekty tématu parafráze je kolega z naší katedry Martin Velíšek. I jeho tvorba mě v souvislosti s tématem zaujala a inspirovala mě.

Autor vytváří výtvarné koncepty, které nějakým způsobem reagují na původní dílo, které si předem zvolí.

Pro ukázkou jsem si zvolila jeden z jeho konceptů, který vtipně přetváří původní krajinomalbu znázorňující zimní krajinu. Do obrazu zasazuje vlastní tvary, které mají podobu sněhuláků. Dosazenými tvary dává obrazu najednou jiný význam.

Zajímavý je také další rozměr, který obrazu přikládá tím, že ho ukazuje najednou z úplně jiného pohledu. Přijde mi to jako perfektně promyšlený soubor uměleckých děl.

Obrázek 35 - neznámý autor, součást konceptu Martina Velíška

Obrázek 36 - Martin Velíšek, z tvorby konceptů

Obrázek 37 - Martin Velíšek, z tvorby konceptů

3. VLASTNÍ SOUVISEJÍCÍ TVORBA

Tématem jednotlivých tvarů se zabývám delší dobu. Moje tvorba spojená s touto problematikou začala již v průběhu magisterského studia v rámci předmětu „Kresba, malba, grafika“ pod vedením doktora Veliška, který mi v souvislosti s tímto tématem představil, v této práci již několikrát zmiňovaného umělce, Ursuse Wehrliho, který mě inspiroval pro mou další tvorbu.

Moje tvorba spočívala v tom, že jsem pomocí počítačového programu manipulovala s jednotlivými tvary ve vybraných obrazech. U jednotlivých tvarů jsem měnila jejich pozice v obraze, úplně jsem je z obrazu odstranila nebo jsem tvary množila.

Na konkrétní ukázce je vidět, jak jsem manipulovala s obrazem od Botticelliho – Zrození Venuše. Konkrétně jsem si pohrávala s ústředním motivem obrazu, s postavou Venuše.

Zajímalo mě, jak bude obraz vypadat a působit, když ho proměním tím, že posunu nebo vymažu ústřední motiv obrazu.

Nesnažila jsem se naplnit nějaký cíl, jen jsem pozorovala proměny obrazu, které manipulací nastanou. Změny v působení obrazu způsobené změnou jeho kompozice nebo změny významu obrazu, když z něho zmizí ústřední postava.

Můžete posoudit sami, jak se obraz mými zásahy proměnil.

Obrázek 38 - Sandro Botticelli: Zrození Venuše, 1483 - 1485

Obrázek 39 - Autorské manipulace 1, 2013

Obrázek 40 - autorské manipulace 2, 2013

Další obraz, s nímž jsem pracovala, je krajinomalba od Jackoba van Ruisdaela, která je mým oblíbeným uměleckým dílem a bude i hlavním námětem v mé následující tvorbě.

Tvar, který jsem si vybrala pro následující manipulaci s tímto obrazem, je ústřední motiv větrného mlýnu.

Opět jsem zacházela s pozicí tvaru, jeho úplným odstraněním nebo jeho množením a pozorovala jsem proměny, které tyto změny v obraze vyvolají.

Vyzkoušela jsem i formu multiplikace jednotlivých tvarů, kterou používal ve velké míře světoznámý umělec Andy Warhol, který se ve svém díle zabýval problematikou originality a reprodukovatelnosti.

Když se ve výjevu objeví místo jednoho hlavního tvaru, kterým je v tomto případě větrný mlýn, jeho další dvě kopie, obraz působí okamžitě jinak. Naruší se jeho původní kompozice i celá podstata „ideální krajiny“, kterou autor ztvárnil.

Pomocí stávajících tvarů, které se v obraze nacházejí, jsem tedy s uměleckým dílem manipulovala a vzniklé nové podoby obrazu jsem zpětně podrobovala analýze.

V následující tvorbě, která je obsahem mého výtvarného projektu, jsem se posunula od manipulace stávajících tvarů v obraze k vytváření tvarů nových, vytvořených formou autorské fotografie, které v obraze zaměním za tvary původní.

Obrázek 41 - Jakob van Ruisdael: Větrný mlýn ve Wijku 1670

Obrázek 42 - autorská manipulace obrazu 1, 2013

Obrázek 43 - autorská manipulace obrazu 2, 2013

4. VÝBĚR DÍLA

Rozhodla jsem se, že klasické výtvarné dílo, které mi poslouží jako podnět pro vytvoření autorské parafráze, budu hledat v oblasti krajinomalby.

Krajinomalbu jsem si vybrala z několika důvodů. Jedním z nich je to, že jsem se krajinomalbou a obecně krajinou zabývala již ve své bakalářské práci a chtěla bych na ní tímto způsobem volně navázat. Druhým důvodem je můj osobní kladný vztah ke krajině.

„Umělecké sdělení se vždy přímo nebo nepřímo týká člověka. Když malíř namaluje krajinu, maluje ji proto, že jej okouzila. Je to krajina pro člověka, krajina z lidského hlediska, nikoli krajina o sobě a pro sebe.“²⁸

Kdybych chtěla popsat koncept, který chci ve své práci rozvíjet, nazvala bych ho „domácí krajinou“. Jsem přesvědčená, že každý má v sobě zafixováno v jaké krajině je mu nejlépe, jaká krajina je mu nejbližší a kde by chtěl do budoucna žít (viz. Košatová 2012).

Krajina, která je blízká mně a mám k ní jistou citovou vazbu, je krajina kde jsem se narodila a kde žiji. Je to oblast ve středočeském kraji, konkrétně okolí mé domovské vesnice Vykáně, kde se pohybuji od dětství.

²⁸ KULKA J.: Psychologie umění, 2008, str. 232

„Krajina je především určitá jednota mnohostí, které vytvářejí pocit, že někam patříme, a že jsme tam doma. Krajina je nositelem důležité části národní identity a historické paměti.“²⁹

K mé „domácí krajině“ mě pojí také spousta prožitků a s nimi spojené vzpomínky.

Mým záměrem je vybrané výtvarné dílo pomocí parafráze situovat do prostoru lokální krajiny, kterou znám a ve které žiju. Do mé domácí krajiny, jak bych jí osobně nazvala. Tohoto cíle chci dosáhnout zachycením jednotlivých objektů, tvarů nacházejících se v oblasti mého rodného kraje a jejich následným vložením do vybraného obrazu.

Již ve své bakalářské práci jsem pracovala s rodnou krajinou, s krajinou, kterou znám a ve které se denně pohybuji. Pozorovala jsem ji a pomocí autorských fotografií jsem zachycovala proměny, které v krajině vznikaly.

Tentokrát bych chtěla motivy neboli tvary, které jsou charakteristické pro krajinu mého bydliště a pomocí nichž je utvářena její specifická podoba, zachytit a zapracovat je do mnou zvoleného obrazu krajiny.

²⁹ CÍLEK, V.: Krajina vnitřní a vnější, 2005, str. 39

Tvary budu zachycovat formou digitálních fotografií a budu je za pomoci digitální fotografie vkládat do vybraného obrazu, ve kterém zastoupí tvary původní. Vznikne tak obraz nový, který bude pomocí nového tvaru situován nebo alespoň propojen s mou „domácí krajinou“.

Vybírala jsem z několika uměleckých děl, do užšího výběru se pak dostali Claude Lorrain Krajina s obětí Apolónovi a Jackob van Ruisdael Větrný mlýn ve Wijku. Nakonec jsem vybrala Ruisdaela, jehož obraz více odpovídá mým představám. Tvary v obraze jsou snáz oddělitelné a bude s nimi tudíž jednodušší manipulace.

Obrázek 44 - Claude Lorrain: Krajina se svatbou Izáka a Rebeky, 1663

Obrázek 45 - Jackob van Ruisdael: Větrný mlýn ve Wijku 1670

4. 1. JACKOB VAN RUISDAEL – VĚTRNÝ MLÝN VE WIJKU U DUURSTEDE

Klasické umělecké dílo, které jsem si pro svou výtvarnou práci vybrala, je obraz od Jacoba van Ruisdaela holandského krajináře 17. století.

Obraz zachycuje krajinu s větrným mlýnem, který je ústředním motivem výjevu. Můžeme pozorovat, že horizont je v obraze umístěn celkem nízko a dává tak vyniknout dramaticky pojaté obloze.

Obrázek 46 - Jakob van Ruisdael: Větrný mlýn ve Wijk, 1670

„Ruisdael se stal mistrem znázorňování tmavých a chmurných mraků...snad žádný umělec před ním, nedokázal tak silně vyjádřit své pocity a nálady prostřednictvím jejich odrazů v přírodě.“³⁰

Patrné je také zacházení s barevnou perspektivou, která určuje hloubku obrazu. V předním plánu jsou barvy teplé a tmavé, v zadním jsou studené a mnohem světlejší, i předměty jsou tu bledší a chladnější bez větších detailů.

Toto konkrétní výtvarné dílo jsem si vybrala proto, že jsem s ním už ve své předešlé tvorbě zacházela a dá se říct, že k němu mám určitý kladný vztah.

S dílem jsem se seznámila v průběhu tvorby své bakalářské práce, která pojednávala o krajině a jejích proměnách. Je mi tedy známo již nějakou dobu.

Tento obraz je pro mě zajímavý tím, že má velice poutavou atmosféru a dost silně na mě působí. Myslím si, že je to způsobeno především jeho dominantní a dramaticky vyhlížející oblohou. Pro oblohu mám totiž celkem slabost, dost často je i hlavním námětem mé fotografické tvorby.

Při výběru díla hrálo roli i to, aby byla možnost pracovat s jednotlivými tvary v obraze a aby jich bylo v obraze dostatek k výměně za tvary nové, ty které osobně vytvořím. Tento požadavek podle mého názoru obraz od Ruisdaela dostatečně splňuje.

³⁰ GOMBRICH, E. H.: Příběh umění, 1992, str. 429

5. POSTUP TVORBY – ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Před zahájením samotné tvorby jsem se s obrazem důkladně seznámila a podrobila jsem ho analýze, rozčlenila jsem ho na jeho jednotlivé tvary a soustředila se na hledání jejich souvislostí a vzájemných propojení.

Následně jsem si stanovila několik tvarů v obraze, se kterými budu pracovat a které chci během své tvorby měnit za tvary nové, autorsky vytvořené. Je to větrný mlýn a s ním spojené budovy na horizontu, vodní plocha a obloha.

Jediný tvar, který zůstane na původním místě a nezměněný i ve všech nově vytvořených obrazech, je plocha země, pevniny v předním a středním plánu obrazu.

Mým záměrem je vytvořit několik alterací na vybrané dílo od Jakoba van Ruisdaela, které prostřednictvím manipulace s jednotlivými prvky situuji do „domácí krajiny.“

Každou alteraci obrazu doprovodí několik dokumentárních fotografií tvaru, který je do obrazu nově dosazen. Na nich bude tvar zachycen v různých jeho podobách. První z fotografií je vždy ta, ze které je tvar přenesen, ta je zobrazena klasicky barevně, v reálných barvách. Ostatní fotografie, vztahující se vždy ke konkrétnímu tvaru, jsou tónovány do šedých barev.

K této formě jsem se uchýlila proto, že fotky jsou jen doplňujícím dokumentárním materiálem, představující konkrétní tvar v různých jeho podobách, z různých pohledů nebo v různém čase. Snaží se zachytit jeho duši, tu část místa, která může podvědomě působit na diváka.

„Místa vyzařují podprahové zprávy a ovlivňují to, jak lidi sebe samotné vidí, jak se chovají, dokonce i jak se cítí.“³¹

³¹ DAY, CH.: Duch a místo, 2004, str. 20

5. 1. ALTERACE Č. 1 – STARÁ SÝPKA

Obrázek 47 -- ALTERACE Č. 1 - STARÁ SÝPKA, autorská manipulace obraz, 2014

Obrázek 48 - autorská dokumentární fotografie:
sýpka 1, 2014

Obrázek 49 - autorská dokumentární fotografie:
sýpka 2, 2014

Obrázek 50 - autorská dokumentární fotografie:
sýpka 3, 2014

ALTERACE Č. 1 – STARÁ SÝPKA

První z alterací vybraného obrazu mění ústřední motiv mlýnu za starou sýpku, která se nachází nedaleko mé rodné vesnice a je dominantou okolní krajiny.

Sýpku jsem se rozhodla posadit na horizont, kde se v obraze střetává nebe se zemí a to především z důvodu podobnosti původního umístění obou tvarů. Když jsem přemýšlela o dominantním tvaru, který se stejně jako větrný mlýn nachází na vyvýšeném místě a zdůrazňuje tak horizont krajiny, první asociací mi byla tato stará sýpka.

Sýpka se také nalézá na horizontu a je jednou z několika objektů a tvarů, které mou „domácí krajinu“ určují, charakterizují ji.

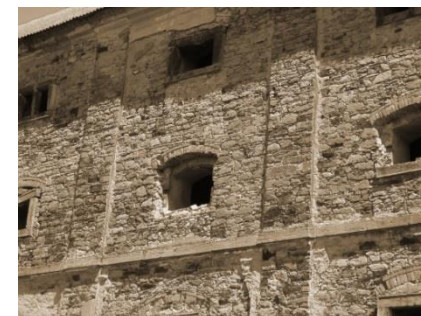
Doprovodné dokumentární fotografie zachycují sýpku z různých úhlů pohledu a různé vzdálenosti.

Obrázek 51 - autorská dokumentární fotografie:
sýpka 4, 2014

Obrázek 52 - autorská dokumentární fotografie:
sýpka 5, 2014

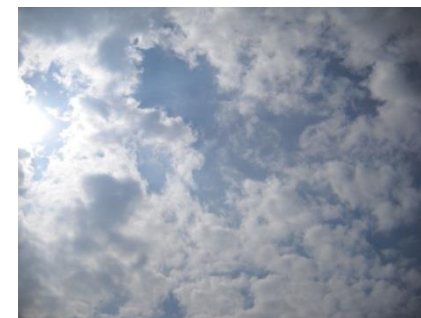

Obrázek 53 - autorská dokumentární fotografie:
sýpka 6, 2014

5. 2 ALTERACE Č. 2 – OBLOHA

Obrázek 54 - ALTERACE Č. 2 - OBLOHA, autorská manipulace obrazu, 2014

Obrázek 55 - autorská dokumentární fotografie - obloha 1, 2014

Obrázek 56 - autorská digitální fotografie - obloha 2, 2014

Obrázek 57 - autorská dokumentární fotografie - obloha 3, 2014

ALTERACE Č. 2 – OBLOHA

Jak už jsem se již zmínila, tak obloha je pro mne důležitým prvkem, tvarem a je proto i častým předmětem mé fotografické tvorby. Často ji zachycuji, fascinuje mě její neustálá proměnlivost a především úžasné variace, které utváří. Nikdy není stejná, pokaždé vypadá úplně jinak, mění se s každou vteřinou.

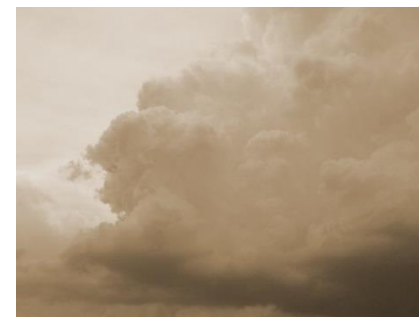
Obloha je i jedním ze základních tvarů v obraze, dá se říci, že mu dominuje. Proto jsem ji také vybrala a stala se jedním z tvarů, které v obraze zaměřuji.

Dokumentovala jsem oblohu v mém rodném kraji v různých časech dne a snažila jsem se zachytit její nejrůznější podoby.

Zaměřila jsem se na několik základních vlastností, které musí fotografie oblohy obsahovat. Jsou to především kontrasty světla a stínu a dramatičnost. Zachycením obrazu s těmito vlastnostmi jsem se chtěla přiblížit původní vizualizaci oblohy v obraze, což se myslím nakonec povedlo.

Obrázek 58 - autorská dokumentární fotografie - obloha 4, 2014

Obrázek 59 - autorská dokumentární fotografie - obloha 5, 2014

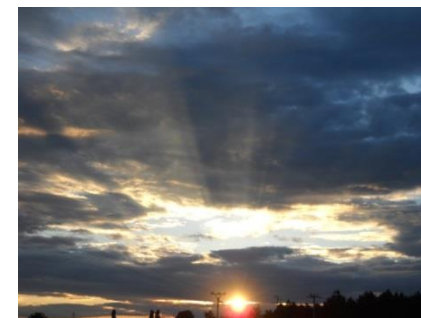

Obrázek 60 - autorská dokumentární fotografie - obloha 6, 2014

5. 3. ALTERACE Č. 3 – ZÁPAD SLUNCE

Obrázek 61 - ALTERACE Č. 3 - ZÁPAD SLUNCE, autorská manipulace obrazu, 2014

Obrázek 62 - autorská dokumentární fotografie -
západ slunce 1, 2014

Obrázek 63 - autorská dokumentární fotografie -
západ slunce 2, 2014

Obrázek 64 - autorská dokumentární fotografie -
západ slunce 3, 2014

ALTERACE Č. 3 – ZÁPAD SLUNCE

Jelikož jsou podoby oblohy tak rozmanité, rozhodla jsem se, že ji do svého díla zapojím ještě jednou. Tentokrát jsem zachytila západ slunce.

Přišlo mi, že se to k výjevu předně hodí. Odstranila jsem několik tvarů z obrazu, aby nic nerušilo motiv západu slunce, který se tak stal ústředním výjevem celého obrazu.

V momentě vznikla až romantická krajina, ve které zapadající slunce ozařuje zátočinu se zakotvenou lodí.

Západ slunce jsem fotografovala opět na různých místech a za různých atmosférických podmínek. Jednotlivé výjevy jsou zdokumentovány na tónovaných fotografiích, jež hlavní obraz doplňují.

Obrázek 65 - autorská dokumentární fotografie -
západ slunce 4, 2014

Obrázek 66 - autorská dokumentární fotografie -
západ slunce 5, 2014

Obrázek 67 - autorská dokumentární fotografie -
západ slunce 6, 2014

5. 4. ALTERACE Č. 4 – POLE S OBILÍM

Obrázek 68 - ALTERACE Č. 4 – POLE S OBILÍM, autorská manipulace obrazu. 2014

Obrázek 69 - autorská dokumentární fotografie - pole s obilím 1, 2014

Obrázek 70 - autorská dokumentární fotografie - pole s obilím 2, 2014

Obrázek 71 - autorská dokumentární fotografie - pole s obilím 3, 2014

ALTERACE Č. 4 – POLE S OBILÍM

Krajina, kterou ztvárňuji a pomocí jednotlivých tvarů dosazuji do obrazu, se nalézá ve středočeském kraji v oblasti Polabí, která je známý svým zemědělským charakterem.

Nemohla jsem tedy vynechat tvar, který zachycuje pole s obilím, které je momentálně k vidění naprosto po celé oblasti krajiny mého domova.

Obilné pole jsem zasadila do obrazu místo tvarů znázorňujícího vodní hladinu.

Typický znak mé „domácí krajiny“ jež představuje obilné pole, se v obraze tematicky propojí s tvarem větrného mlýnu a dá vzniknout novým souvislostem a významu obrazu.

Obrázek 72 - autorská dokumentární fotografie - pole s obilím 4, 2014

Obrázek 73 - autorská dokumentární fotografie - pole s obilím 5, 2014

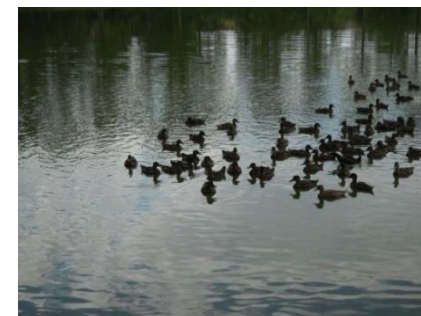

Obrázek 74 - autorská dokumentární fotografie - pole s obilím 6, 2014

5. 5. ALTERACE Č. 5 – RYBNIČNÍ HLADINA

Obrázek 75 - - ALTERACE Č. 5 - RYBNIČNÍ HLADINA, autorská manipulace obrazu, 2014

Obrázek 76 - autorská dokumentární fotografie -
rybniční hladina 1, 2014

Obrázek 77 - autorská dokumentární fotografie -
rybniční hladina 2, 2014

Obrázek 78 - autorská dokumentární fotografie -
rybniční hladina 3, 2014

ALTERACE Č. 5 – RYBNIČNÍ HLADINA

Tento obraz zachází opět s tvarem vodní hladiny, ale tentokrát ji mění za tvar stejného charakteru, vody.

Jedná se o vodní plochu rybníku, jež se nachází v mé „domácí krajině“, je pro ni typická a mám k ní velmi kladný vztah.

Jde o místo, které je pro mě až poetické, vyzařuje z něj klid a mír. Velice silně na mě působí jeho celková atmosféra, proto jsem se rozhodla zařadit ho k tvarům, které chci do obrazu dosadit a přiblížit ho tak ke krajině, kterou znám.

Obrázek 79 - autorská dokumentární fotografie -
rybniční hladina 4, 2014

Obrázek 80 - autorská dokumentární fotografie -
rybniční hladina 5, 2014

Obrázek 81 - autorská dokumentární fotografie -
rybniční hladina 6, 2014

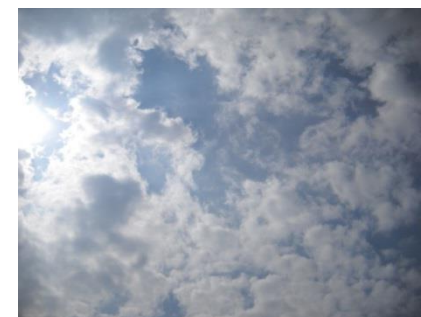
5. 6. ALTERACE Č. 6 A Č. 7 – SLOŽENÝ OBRAZ 1

Obrázek 82 – ALTERACE Č. 6 – SLOŽENÝ OBRAZ 1, autorská manipulace obrazu, 2014

Obrázek 83 - autorská dokumentární fotografie - složený obraz 1 - 1, 2014

Obrázek 84 - autorská dokumentární fotografie - složený obraz 1 - 2, 2014

Obrázek 85 - autorská dokumentární fotografie - složený obraz 1 - 3, 2014

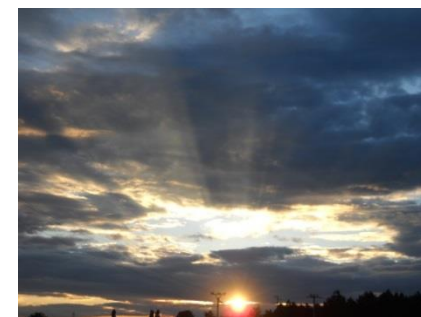
SLOŽENÝ OBRAZ 2

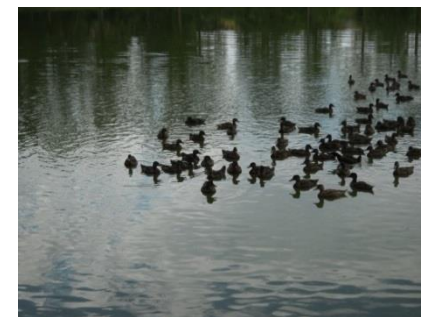
Obrázek 86 - ALTERACE Č. 7 - SLOŽENÝ OBRAZ 2, autorská manipulace obrazu, 2014

Obrázek 87 - autorská dokumentární fotografie - složený obraz 2 - 1, 2014

Obrázek 88 - autorská dokumentární fotografie - složený obraz 2 - 2, 2014

Obrázek 89 - autorská dokumentární fotografie - složený obraz 2 - 3, 2014

ALTERACE Č. 6 A Č. 7 – SLOŽENÝ OBRAZ 1, 2

Poslední dvě alterace, které jsem vytvořila, vznikly spojením několika vybraných tvarů, které byly již použity v předešlých obrazech.

Jedná se o jakousi složeninu, do které jsou dosazeny již vybrané a použité tvary z předešlých obrazů, ve kterých se zaměřoval pouze jeden tvar.

Tyto závěrečné dvě alterace jsem vytvořila především proto, že mě zajímalo, jak bude takto složený obraz vypadat. Jak budou jednotlivě vybrané tvary působit dohromady v jednom obraze. Jestli bude obraz působit díky mnohočetné manipulaci méně přirozeně nebo naopak.

Také mě zajímalo, jestli bude v obraze znatelné původní umělecké dílo, obraz větrného mlýnu od Ruisdaela. To však bohužel nedokážu posoudit, protože tím, jak s původním obrazem neustále manipuluji, vidím ho tam pořád. Je však možné, že nezkušený divák by nedokázal rozpoznat, že nově vytvořený obraz je reakcí na původní klasické umělecké dílo.

DIDAKTICKÁ ČÁST

1. ÚVOD K DIDAKTICKÉMU PROJEKTU

Tématem mé diplomové práce a tedy i tématem mého didaktického projektu, který jsem navrhla a následně i ověřila v praxi, je Parafráze klasického výtvarného díla.

Tento projekt je navržen pro žáky druhého stupně základní školy. Dal by se však didakticky transformovat i na jiný typ školy, například gymnázium nebo střední školu.

Před zahájením své práce jsem se pokusila zformulovat si pro své potřeby aktuální situaci, do které budu s tématem vstupovat a s tím i spojené možné prekoncepty žáků, se kterými bych se mohla v souvislosti s tématem setkat. Zkusím tedy definovat současnou situaci, ve které se podle mne nacházíme.

Dnešní společnost a kultura by se daly nazvat jako vizuální nebo dokonce audiovizuální. Veškeré informace přijímáme nejčastěji prostřednictvím zraku a sluchu. Na každém kroku nás obklopují média a s nimi spojené obrazy. Žijeme ve světě digitálních technologií a počítačů. Všude přítomných reklam, které se nám snaží podsouvat, více či méně nápadně, myšlenky, jež propagují.

Tato situace platí jak pro dospělé, tak pro děti, které jsou těmito aspekty ovlivňovány možná ještě intenzivněji, protože hůř dokážou rozpoznat manipulaci, která může být v obraze skryta.

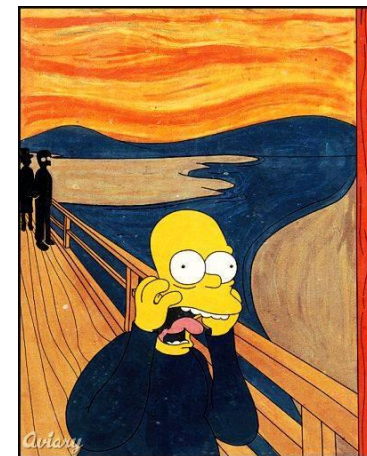
S parafrázemi se setkáváme dost často, i když si to možná ani neuvědomujeme. Mnoho obrazů, které vidíme třeba v reklamách, na ulici nebo prostřednictvím obrazovky počítače jsou parafrázemi, reagují na určitý původní artefakt. Dost často ho například parodují nebo naopak využívají základní principy a význam díla ke svému prospěchu, což je nejčastější pro oblast reklamy.

Pro příklad uvádím několik obrazů, se kterými jsme se mohli běžně setkat v televizi nebo na internetu a které jsou charakteristické tím, že do obrazu dosazují populární postavy známé z televizních seriálů nebo filmu – Obraz č. 91 parafrázuje Monu Lisu za pomoci výměny jejího obličeje za hlavu postavy kapitána Jacka Sparrowa z populární filmové série Pirátů z Karibiku. Druhý obraz parafrázuje dílo Edvarda Muncha a jeho křičící postavu zde nahradil Homer Simpson, již kultovní postava amerického seriálu.

Ve své práci budu tedy vycházet z faktu, že žáci mohou parafrázi nevědomě znát, proto je také ze začátku seznámím nejen s obrazy z oblasti dějin výtvarné kultury ale také s obrazy běžně dostupnými na internetu, které jim budou svým charakterem blízké.

Obrázek 90 - parafráze Mona Lisa, anonym, zdroj internet

Obrázek 91 - parafráze Munch: Výkřik, anonym, zdroj internet

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY A TŘÍDY

Svůj didaktický projekt jsem realizovala na základní škole nacházející se v centru Prahy. Škola, ve které praxe probíhala je fakultní školou pedagogické fakulty UK. Poněkud nestandardní je v tom, že její výuka je rozdělena do dvou budov. První stupeň základní školy je umístěn v jiné budově než druhý stupeň, který navíc sídlí ve společné budově spolu s osmiletým gymnáziem.

Učebny druhého stupně základní školy a gymnázia nejsou nikterak oddělené, dochází tak k interakci obou skupin žáků. A tato skutečnost podle mého názoru ovlivňuje současné klima školy.

V průběhu své praxe jsem vyzorovala, že žáci základní školy bývají, jak v otázce kázně, tak v otázce učebních výsledků, neustále srovnáváni s žáky gymnázia. Což logicky vyplývá z toho, že pedagogové učí současně obě skupiny žáků. Tento problém mi však přišel jako negativní aspekt onoho spojení škol. Na žáky základní školy bylo nahlíženo jako na ty problémovější, tradovala o nich špatná pověst. Přistupovalo se k nim s předsudky.

Svůj didaktický projekt jsem realizovala v 7. třídě základní školy. Celkový počet žáků ve třídě byl dvacet šest, ale jejich počet se v konkrétních hodinách podle různých faktorů měnil. Složení skupiny bylo z genderového pohledu vyvážené, bylo zde 11 dívek a 15 chlapců.

Skupina byla celkem živá a nacházelo se v ní hned několik výrazných osobností, takže občas nastávaly problémy s kázní. Ovšem z hlediska zájmu a výsledných prací se třída nacházela z mého pohledu na vysoké úrovni.

3. DIDAKTICKÉ POJETÍ TÉMATU

V této kapitole se pokusím vysvětlit, jak chápu vybrané téma „parafráze klasického výtvarného díla“ ve vztahu k výuce, jaké aspekty řešené v teoretické a výtvarné části jsou pro mě přenositelné do didaktické podoby a které nikoliv.

Didaktický projekt, jak budu svou práci dále nazývat nebo také tematická řada pojímá téma parafráze jako celku.

„Tematická řada negraduje výtvarné či jiné otázky, ale hlouběji se zabývá samotným námětem. Krok za krokem zkoumá nějakou skutečnost nebo jev – sleduje podoby, příběhy, vlastnosti nebo otázky, na které je zajímavé hledat odpovědi... řadí za sebou řetězec různých informací, které vypočítávají základní vlastnosti námětu a dohromady skládají představu o jeho různých aspektech.“³²

³² ROESELOVÁ V.: Řady a projekty ve výtvarné výchově, 1997, str. 31

Téma parafráze klasického výtvarného díla jsem pojala jako celek, nezabývala jsem se pouze jedním problémem jako v případě výtvarné a částečně i teoretické části práce, ve kterých jsem se zaměřila na jednotlivé tvary v obraze a práci s nimi. Mým záměrem bylo představit žákům parafrázi jako celek a současně i s ním spojené problémy, které se tématu nutně týkají.

Mým hlavním záměrem bylo seznámit žáky s tématem parafráze a s ním spojených pojmů a souvislostí. Představit jim konkrétní umělecká díla, jež se k tématu vztahují. Vyzkoušet si během tvorby hlavní principy související s parafrází, jako je analýza obrazu, proměna původního díla a vnesení vlastního rozměru do nově vytvořeného díla.

Didaktický projekt konkrétně obsahuje jak aktivity týkající se problematiky jednotlivých tvarů v obraze a s ní spojenou analýzu uměleckého díla, čímž se propojuje především s výtvarnou částí, tak i úkoly zabývající se parafrází jako takovou, které navazují zase hlavně na teoretickou část. Důležité je i propojení s fotografickým médiem, se kterým žáci v rámci projektu pracují.

Platí tedy pravidlo, že všechny tři části diplomové práce – teoretická, výtvarná i didaktická spolu souvisejí, propojují se a vzájemně k sobě odkazují.

4. DIDAKTICKÝ PROJEKT „PARAFRÁZE KLASICKÉHO UMĚLECKÉHO DÍLA“

Při plánování jednotlivých hodin jsem vycházela ze znalostí získaných v průběhu odborných předmětů na naší fakultě a především na katedře výtvarné výchovy, dále pak ze základních kurikulárních dokumentů a odborné literatury vztahující se k tématu.

Realizovaný didaktický projekt se skládá z šesti vyučovacích celků, kdy za jeden celek jsou považovány dvě vyučovací hodiny, tedy 90 minut.

Jednotlivé vyučovací hodiny budu charakterizovat prostřednictvím didaktické struktury hodiny. *„Profesní vybavenost učitele výtvarné výchovy spočívá v jasné představě o výtvarně výchovné práci a ve schopnosti pedagoga různými způsoby výuku vystavět.“³³*

Strukturu tvoří tyto kategorie:

Anotace; tematický celek, námět, téma; klíčová slova; cíle hodiny; výtvarné úkoly; použité techniky a tvůrčí postupy; motivace, didaktické postupy a instrukce; materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici; počet tvůrců jedné práce; čas potřebný k výtvarné práci; minutový scénář hodiny; předpokládaný obsah a zaměření reflektivního dialogu; vazby k tematickému plánu a vztahy k obsahu RV; učivo a vazby k výtvarné kultuře.

³³ ROESELLOVÁ, V.: Didaktika výtvarné výchovy, 2003, str. 17

Didaktický projekt bude představen takto, nejprve bude pomocí didaktické struktury hodiny a jejích jednotlivých kategorií popsána konkrétní hodina, po níž bude následovat její reflexe, ve které bude hodina podrobena zpětnému hodnocení.

„Podle J. Deweye (1933, s. 6) je reflexe zpětným ohlédnutím, při kterém jde o promýšlení problému (to think the problem out). Reflexe je úvahou zaměřenou na pochopení svých vlastních teoretických či praktických výkonů. Vychází z minulého a směřuje do budoucnosti (srov. Švec 2005). Při reflexi nejde jen o racionální kalkulaci. Dewey chápe reflexi celostně, jako proces, který zahrnuje nejen logické a racionální řešení problému, ale i intuici, emoci a nadšení (passion).“³⁴

Jednotlivé hodiny a jejich reflexe budou dále ilustrovat konkrétní práce žáků vztahující se k aktuálně řešenému tématu. Ilustrace odkazující k jednotlivým hodinám budou umístěny vždy po pravé straně dokumentu.

K některým vyučovacím celkům jsou ještě připojeny obrazové přílohy, které se nacházejí ihned za textem vztahujícím se ke konkrétní hodině. Přílohy obsahují obrazovou dokumentaci tvorby žáků, která se nevešla přímo do textu, k němuž se vztahuje.

³⁴ JANÍK T.: Znalost jako klíčová kategorie učitelského vzdělávání, 2005, str. 123

5. PRVNÍ HODINA

Anotace: hodina je zaměřena na to, aby seznámila žáky s tématem parafráze a jejími základními principy, které jsou obsahem celého projektu. Jejím úkolem je také představení základních pojmů vztahujících se k tématu a seznámení se s některými uměleckými díly, jež se k tématu vážou.

Tematický celek, téma, námět: parafráze klasického uměleckého díla, Co to je parafráze?, Moje vlastní barevnost.

Klíčová slova: umělecké dílo, parafráze, tvar, odkaz, barevnost.

Cíl, cíle hodiny: seznámit se s tématem výtvarného projektu a se základními pojmy, které se ho týkají. Vyzkoušet si základní principy parafráze (autorské zpracování původní předlohy...). Seznámit se s některými autory zabývajícími se parafrází a jejich díly.

Výtvarné úkoly: danému černobílému obrazu dej svou vlastní barevnost a posuňte tak původní obraz v duchu parafráze - autorsky ho přeměňte. Přemýšlejte o vybraných a použitých barvách, proč jste je použili.

Použité techniky a tvůrčí postupy: kolorování daného obrazu - přiřazení vlastní osobité barevnosti, malba temperou / vodovými barvami/ kresba barevnými křídami.

Obrázek 92 - - výtvarná tvorba žáků - kolorování obrazu 1, 2013

Obrázek 93 - výtvarná tvorba žáků - kolorování obrazu 2, 2013

Motivace, didaktické postupy, instrukce: nejprve si ve skupinkách vyzkoušíme díky předloženým indiciím uhodnout téma projektu. Následně představím téma parafráze, vysvětlím souvislost a význam jednotlivých indicií (*význam slova parafráze – výkladový slovník, jména nějakých autorů, které si pak představíme, obrazovou ukázkou, rozstříhané slovo pa/ra/fráze*). Představím související pojmy (odkaz, tvar, citace, transformace, symbol...). Ukážu připravený obrazový materiál. Vysvětlím další hravou etudu - přiřazování parafrází k „původním“ dílům. Společně vyhodnotíme přiřazení - reflexe (spojitosti, podobnosti, odkazy...). Vysvětlím závěrečnou výtvarnou etudu.

Materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici: prezentace připravená učitelem, obrazový materiál, indicie, knihy s reprodukcemi (1000 obrazů které musíte vidět).

Počet tvůrců jedné práce: skupina i jednotlivci - v závislosti na jednotlivých etudách.

Čas potřebný k výtvarné práci: 15-20min.

Minutový scénář hodiny včetně započítání reflektivního dialogu: 10min. dialog pedagoga - úvod, 5-10min. - etuda s hádankou žáci skupiny, 15-20min. - dialog pedagoga - představení tématu a základních pojmů, promítání obrazového materiálu, 20min. - etuda přiřazování obrazů skupiny žáků a zpětná reflexe a „vyhodnocení“, 30min. - výtvarná etuda žáci jednotlivci + společná závěrečná reflexe.

Obrázek 94 - - výtvarná tvorba žáků – kolorování obrazu 3, 2013

Obrázek 95 - - výtvarná tvorba žáků – kolorování obrazu 4, 2013

Předpokládaný obsah a zaměření reflektivního dialogu: proč jste k sobě tyto obrazy přiřadili – spojitosti, podobnosti, shodné prvky? / Jakou barevnost jste použili, proč? Jaký má pro vás význam?

Vazby k tematickému plánu a vztahy k obsahu RVP: Vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření

Učivo: žák se seznámí s tématem projektu a s ním spojených pojmů.

Žák dokáže na základě získaných informací zhodnotit a porovnat předložené obrazové materiály. Žák si pomocí výtvarné etudy vyzkouší aplikovat v praxi jeden ze základních principů parafráze.

Vazby k výtvarné kultuře: následující obrazový materiál se vztahuje k celému projektu Parafráze klasického uměleckého díla, především pak k hodině 1. úvodní a posléze také k hodině 4., 5. a 6. /etuda s přiřazováním obrazů - Zrození Venuše: Sandro Botticelli, David la Chapelle, Karol Grygoruk, Snídaně v trávě: Giorgione (Venkovský koncert), E. Manet, Monet, Alain-Jacquet, Anna Drábová/ další obrazový materiál - Dvorní dámy: Velazquez, Equipo Crónica, Dáma s hranostajem: Leonardo da Vinci, Martin Velíšek, Podobizna manželů Arnolfiniových: Jan Van Eyck, Mark Kotabi (konvenční malířství), Marilyn a Liz Taylor: Warhol, David la Chapelle + další obrazový materiál - neznámý autor, reklamy atd.

Obrázek 96 -- výtvarná tvorba žáků – kolorování obrazu 5, 2013

Obrázek 97 -- výtvarná tvorba žáků – kolorování obrazu 6, 2013

5. 1. REFLEXE A HODNOCENÍ 1. HODINY

Tato hodina by se dala nazvat také motivační, protože jejím hlavním cílem bylo, jak už jsem uvedla výše, představit žákům téma parafráze, seznámit je s ním a vysvětlit jim co znamená. Motivace tedy probíhala po celou hodinu, a to formou menších tematicky zaměřených úkolů a výtvarných etud.

„Výtvarné hry a etudy jako prostředek poznávání výtvarného řádu a řeči materiálů či nástrojů rozvíjejí tvořivost žáka a živým, dynamickým způsobem ho přivádějí k základním znalostem a dovednostem.“³⁵

První úkol spočíval v tom, že žáci dostali několik reprodukcí uměleckých děl a měli je rozdělit do dvou skupin, podle podobnosti tvarů neboli prvků a symbolů v obraze. U tohoto úkolu nastal problém v tom, že žáci ve většině případů vůbec nepochopili, co mají dělat. Úkol byl, jak jsem pak zjistila přímo v hodině, vzhledem k jejich věku a zkušenostem příliš náročný. Tím, že reprodukce, které jsem jim předložila, nikdy neviděli, neviděli ani souvislosti mezi nimi, i když je měli přiřazovat pouze podle podobnosti na vyobrazení. Problém pramenil také z mé strany, z mého vysvětlení úkolu, protože jsem nepředpokládala, že to bude pro žáky tak těžké, tudíž jsem ho nedostatečně vysvětlila. Po této zkušenosti bych postupovala určitě jinak, zvolila bych méně reprodukcí a úkol bych pečlivěji a jednodušeji vysvětlila, použila bych i nějaký příklad, který bychom si společně pojmenovaly, jako vizuální pomůcku, aby jim bylo jasné, co mají dělat.

Obrázek 98 - výtvarná tvorba žáků - kolorování obrazu
7, 2013

Obrázek 99 - výtvarná tvorba žáků - kolorování obrazu
8, 2013

³⁵ ROESELOVÁ V.: Námět ve výtvarné výchově, 2000, str. 16

Další problém, který jsem během tohoto úkolu zaznamenala, a překvapil mě, byla otázka nahoty v obrazech, které jsem dětem předložila. Když jsem obrazy vybírala tak mě nenapadlo, se něčím takovým vůbec zabývat.

Ovšem téma nahoty v obrazech bylo to první, čeho si žáci všimli, a je možné, že je to jeden z největších faktorů, který je odváděl od samotného řešení úkolu. Řešením by bylo, vybrat jiné obrazy nebo na to žáky předem připravit a tuto tematiku jim více přiblížit.

Po těchto menších úkolech následoval můj výklad k tématu parafráze, kdy jsem žákům za pomoci vizuálních ukázek vysvětlovala základní pojmy, vztahující se k tématu parafráze. V této části jsem nezaznamenala vyloženě nějaký problém. Možná bych jen popřemýšlela, jak udělat tento výklad pro žáky zajímavější. Víc je zapojit a nevést vyloženě jen výklad formou monologu.

Na přiložených ilustracích jsou zdokumentované obrazy na téma Moje osobitá barevnost, které během hodiny vznikly. Žáci je tvořili formou kolorování daného obrazu.

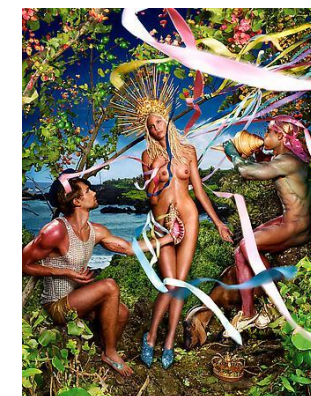
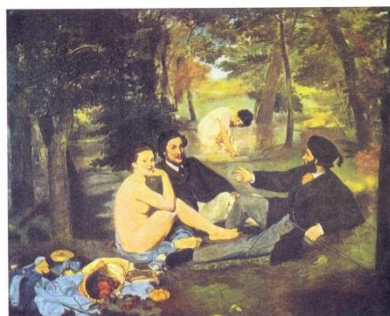
Obrázek 100 - výtvarná tvorba žáků - kolorování obrazu 9, 2013

Obrázek 101 - výtvarná tvorba žáků - kolorování obrazu 10, 2013

5. 2. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA K PRVNÍ HODINĚ

Příloha k první hodině s ukázkou obrazů, které byly obsahem výtvarné etudy, při níž měli žáci rozdělit obrazy do dvou skupin podle podobnosti. Jednalo se o různě ztvárněná témata Snídaně v trávě a Zrození Venuše.

Na obrázcích jak jdou za sebou můžeme vidět tato díla: Giorgione-Venkovský koncert. před 1510, Eduard Manet-Snídaně v trávě 1863, Claude Monet-Snídaně v trávě, výřez-střed, 1866, Alain-Jacquet--Le-dejeuner-sur-l-herbe 1964, Anna Drdová - Snídaně v trávě 2010, Sandro Botticelli: Zrození Venuše, 1483 – 1485, Zrození Venuše – anonym, zdroj internet,

Larry Moss – Zrození Venuše, David La Chapelle – Zrození Venuše 2011

6. DRUHÁ HODINA

Anotace: hodina bude koncipována tak, aby přiblížila žákům strukturu obrazu. Ukázala jim, že obraz se skládá z jednotlivých tvarů neboli prvků, které můžeme využít k tomu, abychom vytvořili obraz nový. Hodina je zaměřena na vyzkoušení si manipulace s jednotlivými tvary a následné transformace původního díla na dílo nové.

Tematický celek, téma, námět: parafráze klasického uměleckého díla, obrazové tvary, recyklace obrazu.

Klíčová slova: umělecké dílo, obraz, prvek, manipulace, transformace.

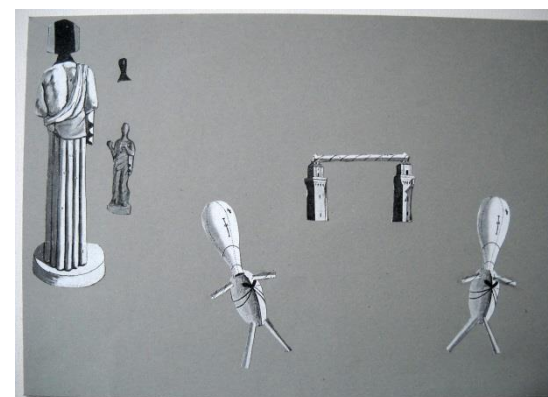
Cíl, cíle hodiny: seznámit se se strukturou obrazu. Vyzkoušet si rozebrat obraz na jeho jednotlivé tvary. Manipulovat s prvky a vytvořit tak nový obraz. Transformovat původní obraz podle vlastního autorského tvoření posunem, množením nebo absencí původních prvků.

Výtvarné úkoly: rozeberte daný obraz na jednotlivé jeho části, na jednotlivé prvky. Tyto prvky následně podle svého uvážení a výtvarného citění znovu sestavte a vytvořte tak nový osobitý transformovaný obraz. S prvky různě manipulujte. Do obrazu můžete zasahovat i kresebnými prostředky - kresba tužkou, tuší...

Obrázky ukazují výsledky výtvarné etudy zaměřené na téma jednotlivých tvarů v obraze.

Obrázek 102 -- žakovská tvorba, koláž obrazové tvary 1, 2013

Obrázek 103 -- žakovská tvorba, koláž obrazové tvary, 2013

Použité techniky a tvůrčí postupy: kombinovaná technika - koláž, kresba.

Motivace, didaktické postupy, instrukce: společně si prohlédneme připravený obrazový materiál a budeme hledat, v čem spočívá hlavní „klíč“ ve výběru ukázek. Následně ukážu žákům svou prezentaci, která jim představí rozložení obrazu, zaměřím se na jednotlivé tvary a upozorním na to, že se s nimi dá různě manipulovat a tak obraz osobitě transformovat. Ještě jednou mohu ukázat obrazový materiál a vysvětlím zadání výtvarné činnosti.

Materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici: prezentace vytvořená pedagogem.

Počet tvůrců jedné práce: dvojice

Čas potřebný k výtvarné práci: 45minut

Minutový scénář hodiny včetně započítání reflektivního dialogu: 15-20min. výklad pedagoga k tématu + obrazový materiál a zadání práce, 45min. samotná tvorba žáků, 20min. společná reflexe.

Předpokládaný obsah a zaměření reflektivního dialogu: porovnání původního a nového obrazu, hledání spojitostí a změn.

Obrázek 104 – žákovská tvorba, koláž obrazové tvary 3, 2013

Obrázek 105 – žákovská tvorba, koláž obrazové tvary 4, 2013

Vazby k tematickému plánu a vztahy k obsahu RVP: vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků

Učivo: žák využije jednotlivé tvary v obraze k tomu, aby z nich sestavil obraz nový. Žák umí porovnat původní obraz s novým osobitým obrazem, který vytvořil. Dokáže najít a pojmenovat jejich vzájemné spojitosti a změny, které do obrazu vložil.

Vazby k výtvarné kultuře: Ursus Wehrli - jeho tvorba zaměřená na přeskládání tvarů, prvků v obraze, má vlastní tvorba zabývající se podobnou tematikou.

Obrázek 106 - žákovská tvorba, koláž obrazové tvary 5, 2013

Obrázek 107 - žákovská tvorba, koláž obrazové tvary 6, 2013

6. 1. REFLEXE A HODNOCENÍ 2. HODINY

Hodinu žáci zahájili pomocí malé výtvarné etudy na téma tvar v obraze. Předložila jsem jim vytištěnou miniaturu obrazu od Pabla Picassa, kterou rozstříhali na samostatné tvary, které pak skládali a lepili na podklad. Vytvářeli úplně nové obrazy a dávali tak tvarům nové významy. Posléze následoval hlavní výtvarný úkol, který na úvodní výtvarnou etudu navazoval.

Problém, který jsem v souvislosti s tímto úkolem řešila, byl výběr obrazu, se kterým jsme měli s dětmi následně pracovat. Hlavní požadavky, které jsem na něj kladla byly následující: aby jednotlivé tvary v obraze byly od sebe snadno oddělitelné a dalo se s nimi pracovat jednotlivě a aby žáci mohli uplatnit v souvislosti s ním svou kreativitu a vyobrazení je příliš nesvazovalo. Nakonec jsem vybrala obraz od Giorgia Chirica. Který mým požadavkům pro výběr obrazu vhodného pro tento výtvarný úkol, které jsem si předem stanovila, plně vyhovoval.

Během zadávání výtvarného úkolu jsem se setkala s otázkou, která mě poněkud zaskočila. Jeden z žáků se zeptal: „Kdy budeme dělat něco normálního?“. Obratem jsem se zajímala, co myslí tím „normální“? Žák mi odpověděl, že malbu nebo kresbu. Stříhání tvarů nebral jako tvořivou nebo výtvarnou záležitost vhodnou do hodiny výtvarné výchovy. Byla jsem proto nucena obhájit svůj záměr a vybrané výrazové prostředky.

Obrázek 108 - tvorba žáků, výtvarná etuda tvary v obraze 1, 2013

Obrázek 109 - tvorba žáků, výtvarná etuda tvary v obraze 2, 2013

7. TŘETÍ HODINA

Anotace: hlavní úlohou této hodiny bude navázat na hodinu předcházející a rozvinout dále její téma tvarů v obraze. Hodina se zabývá především významem jednotlivých tvarů. Úkolem bude vybrat tvar z daného obrazu a přenést ho do obrazu nového čímž budeme na ten původní odkazovat, citovat ho. Hodina se bude zabývat i tím, že stejné tvary, prvky mohou být spojitostí mezi původním a novým dílem a zároveň tím, že přenesením prvku, může prvek dostat nový význam.

Tematický celek, téma, námět: parafráze klasického výtvarného díla, tvar a jeho využití v umělecké tvorbě, hledání nového významu.

Klíčová slova: umělecké dílo, tvar, prvek, odkaz, citace, nový význam.

Cíl, cíle hodiny: zamyslet se nad úlohou jednotlivých tvarů v obraze, jejich významem nebo tím, co pro nás znamenají. Vyzkoušet si přenesení konkrétního prvku obrazu do obrazu nového, jehož vznik bude na tomto prvku závislý. Pokusit se rozvinout žákovu představivost a fantazii.

Výtvarné úkoly: vyberte si jeden obraz a v něm jeden konkrétní tvar. Zamyslete se nad jeho významem v obraze a nad jeho symboliku ve vztahu s vaší osobní zkušeností - co pro vás představuje. Pomocí barev vytvořte svůj osobitý obraz a vybraný tvar do něho zakomponujte. Přemýšlejte, jestli se význam vámi vybraného prvku v obraze změnil, či nikoliv.

Obrázek 110 – žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 1, 2013

Obrázek 111 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 2, 2013

Použité techniky a tvůrčí postupy: kombinace technik - malba temperou, vodovými barvami, přenesený prvek - koláž

Motivace, didaktické postupy, instrukce: nejprve žákům ukážu vybraný obrazový materiál, ve kterém budeme hledat spojitosti (shodné tvary). Budeme přemýšlet jakou úlohu a jaký význam tyto konkrétní prvky v obrazech mají, jak se jejich význam v jednotlivých obrazech liší. Následně můžu zadat samostatný výtvarný úkol.

Materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici: prezentace vytvořená učitelem, obrazový materiál - reprodukce uměleckých děl.

Počet tvůrců jedné práce: jednotlivci.

Čas potřebný k výtvarné práci: 45 minut.

Minutový scénář hodiny včetně započítání reflektivního dialogu: 20 - 25min dialog s žáky prokládaný výkladem učitele a zadání práce, 45 min. výtvarná činnost žáků, 20 min. společná zpětná reflexe.

Předpokládaný obsah a zaměření reflektivního dialogu: Jaký prvek jste si vybrali a proč? Představuje pro vás nějaký konkrétní význam? Jaký je jeho význam v obraze? Jak na vás působil předtím v původním obraze a jak teď, ve vašem obraze? Liší se jeho postavení v jednotlivých obrazech?

Obrázek 112 - - žakovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 3, 2013

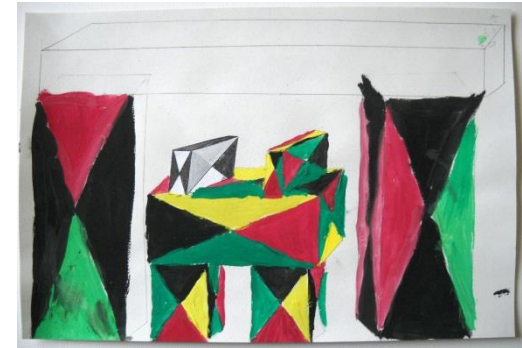

Obrázek 113 - - žakovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 4, 2013

Vazby k tematickému plánu a vztahy k obsahu RVP: vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření

Učivo: žák přemýšlí o úloze a významu jednotlivých tvarů v obraze. Žák vytvoří obraz na základě jím vybraného tvaru, prvku z jiného obrazu. Žák dokáže zpětně obhájit svůj výběr.

Vazby k výtvarné kultuře: odkazy, citace - postmoderna: Mark Kotabi Konvenční malířství (manželé Andorfiniovi, Mondrian), Neo Rauch, Adam Štech, Jiří Černický.

Obrázek 114 - - žakovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 5, 2013

Obrázek 115 - - žakovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 6, 2013

7. 1. REFLEXE A HODNOCENÍ 3. HODINY

K vytvoření tohoto výtvarného úkolu jsem opět použila dětem již známý obraz od Giorgia Chirica. Žáci měli za úkol vybrat si jeden tvar z daného obrazu a přenést ho do své vlastní malby. Tvar mohl být stěžejním prvkem nového díla nebo jen doplňující součástí jiného námětu, to vše bylo na rozhodnutí samotného tvůrce obrazu.

Tato hodina probíhala vcelku podle mých očekávání, jediný problém který jsem postřehla, bylo stereotypní opakování námětů mezi žáky, které můžeme vidět na přiložených ilustracích. Je ovšem pravda, že konkrétně tento tvar zámku svou podstatou sváděl žáky k všudypřítomné obecné představě o jeho znázornění.

Kdybych tomuto problému chtěla pro příště předejít, zkusila bych nejspíš žákům zdůraznit princip osobitého nápadu a využití vlastní fantazie a kreativity.

Obrázek 116 - - žakovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 7, 2013

Obrázek 117 - - žakovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 8, 2013

Obrázek 118 - - žakovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 9, 2013

7. 2. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA KE TŘETÍ HODINĚ

Příloha ke třetí hodině obsahující další tvorbu žáků, jež se nevešla k samotnému textu. Obrazy

8. ČTVRTÁ HODINA

Anotace: hodina je zaměřena především na přípravu pro realizaci vlastního výtvarného projektu. Jehož hlavním cílem bude uplatnění doposud nabytých znalostí z oblasti problému parafráze v umění.

Tematický celek, téma, námět: parafráze klasického uměleckého díla, parafráze, živý obraz.

Klíčová slova: umělecké dílo, parafráze, transformace, fotografie, živé sochy.

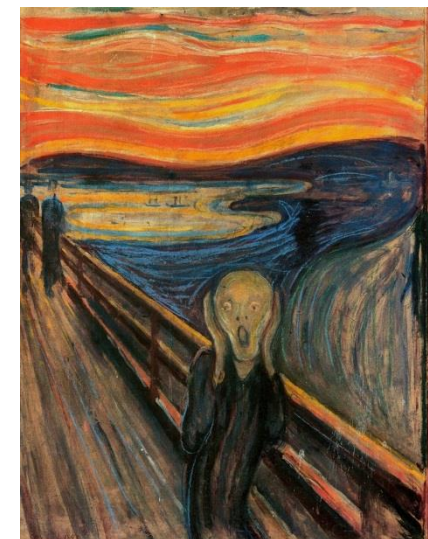
Cíl, cíle hodiny: hodina podporuje a rozvíjí kolektivní práci žáků díky práci ve skupinách. Během tohoto výtvarného úkolu žák uplatňuje znalosti týkající se parafráze získané v předchozích hodinách.

Výtvarné úkoly: vyberte si z daných obrazů jeden, který budete chtít následně ztvárnit, parafrázovat ho. Vytvořte ve skupině společnou vizi, skicu, plán vašeho budoucího díla. Společně pomocí barev nebo koláže materiálů vytvořte pozadí pro váš živý obraz – uplatněte přitom znalosti související s problémem parafráze v umění získané v předchozích hodinách.

Použité techniky a tvůrčí postupy: malba - tempera vodové barvy / kresba barevné křídly / koláž materiálů - pozadí živého obrazu, vytváření prostorového rámu - stříhání, lepení kartonu / tvrdého papíru (může být i malba - upravení vzhledu rámu).

Obrázek 119 – František Drtikol, akt bez názvu

Obrázek 120 – Edvard Munch: Výkřik, 1893

Motivace, didaktické postupy, instrukce: společně si připomeneme hlavní principy parafráze a s ní spojených témat. Znovu si ukážeme obrazový materiál z předcházejících hodin a následně předložíme výtvarný problém a úkol, který budeme řešit.

Materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici: obrazový materiál z předchozích hodin a publikace s reprodukcemi.

Počet tvůrců jedné práce: skupina 6 - 8 žáků.

Čas potřebný k výtvarné práci: 50 - 60min.

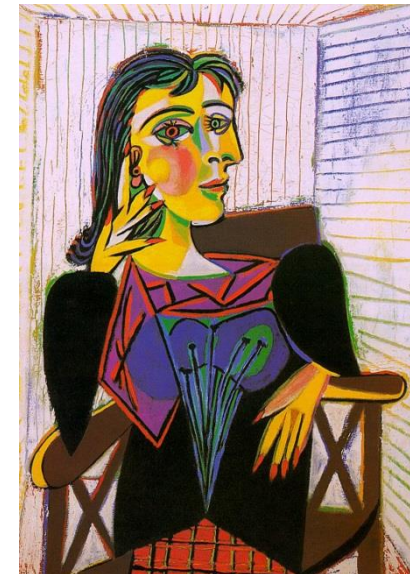
Minutový scénář hodiny včetně započítání reflektivního dialogu: 10 - 15min. výklad učitele + zadání práce, 15 - 20min. výběr obrazu a popřípadě vytvoření skici - návrhu na rozložení postav / objektů v obraze, 50 - 60min. samotná tvorba žáků, (reflexe bude probíhat na konci samostatnou hodinu).

Vazby k tematickému plánu a vztahy k obsahu RVP: vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků.

Přiložená umělecká díla měli žáci k dispozici a mezi nimi si vybírali obraz pro svou následnou tvorbu parafráze.

Obrázek 121 - František Drtikol, Bez názvu, 1929

Obrázek 122 – Pablo Picasso: portrét Dory Maar, 1937

Učivo: žák dokáže komunikovat a spolupracovat v rámci skupiny, do které je začleněn. Žák využívá ke splnění zadaného úkolu znalosti získané v předchozích hodinách. Žáci podle svého uvážení vyberou vhodnou výtvarnou techniku, kterou budou tvořit, v závislosti na konkrétním vybraném díle a na jejich představě o jejich projektu.

Vazby k výtvarné kultuře: viz. úvodní hodina.

8. 1. REFLEXE A HODNOCENÍ 4. HODINY

Během této hodiny žáci vytvářeli ve skupinách na velké formáty pozadí ke svým „živým obrazům“ - parafrázím, které budou následovat další hodinu.

Pro tento úkol jsem vybrala několik obrazů, ze kterých si jednotlivé skupiny vybírali ten, který budou chtít následující dvě hodiny zpracovávat. Obrazy jsem vybírala opět podle několika kritérií. Hlavní pro mne bylo, aby žáci dokázali výtvarně zpracovat pozadí obrazu a aby na nich byly postavy, které budou žáci v další hodině následně ztvárňovat. Nakonec jsem vybrala tyto obrazy: Pieta od El Greca, Výkřik od Muncha, akt od Františka Drtikola a portrét sedící ženy od Picassa.

V průběhu hodiny nastal akorát problém s časem. Některé skupiny nestihly pozadí k živému obrazu dodělat včas dodělat, takže ho museli dokončovat následující hodinu.

Obrázek 123 – El Greco: Pieta, 1585-97

Obrázek 124 – průběh tvorby žáků k obrazu El greco - Pieta, 2013

9. PÁTÁ HODINA

Anotace: hlavní náplní hodiny je dokončení projektu, na kterém začali žáci pracovat již minulou hodinu. Výsledným artefaktem každé skupiny by měla být digitální fotografie zachycující jejich prostorovou instalaci ztvárňující parafrázi vybraného obrazu. Součástí hodiny je také umístění živých soch do obrazu a vytvoření tak jisté dramatické scénky.

Tematický celek, téma, námět: parafráze klasického uměleckého díla, parafráze, živý obraz.

Klíčová slova: umělecké dílo, parafráze, živý obraz, dramatika, fotografie.

Cíl, cíle hodiny: vyzkoušet si netradiční spojení výrazových prostředků - kombinace instalace s dramatikou - živé sochy. Zvládnutí práce s digitálními technologiemi - fotoaparát. Podpora práce v kolektivu, ve skupině a s tím spojené vzájemné komunikace.

Výtvarné úkoly: zkompletujte vaši instalaci, zakomponujte do ní jednotlivé tvary - pozadí, objekty, postavy... Vytvořte živý obraz, parafrázi na vybrané téma a tu posléze zachyťte pomocí digitálního fotoaparátu. Jednotlivé postavy a jejich úlohy v obraze můžete měnit v závislosti na domluvě ve skupině - střídání rolí (socha, fotograf, divák).

Obrázek 125 – tvorba žáků, živý obraz 1, 2013

Obrázek 126 - tvorba žáků, živý obraz 2, 2013

Použité techniky a tvůrčí postupy: instalace scény – parafráze daného obrazu (pozadí, rám), dramatické ztvárnění scény v obraze, fotografování výsledné instalace, živého obrazu.

Motivace, didaktické postupy, instrukce: vysvětlím žákům, jak budeme během hodiny postupovat. A následně jim pomohu s instalací jednotlivých částí „scény“ a s technickými stránkami projektu - připravit a nainstalovat fotoaparát...

Materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici: obrazový materiál z předchozích hodin, publikace s reprodukcemi.

Počet tvůrců jedné práce: skupina 6 - 8 žáků.

Čas potřebný k výtvarné práci: 60 - 70min.

Minutový scénář hodiny včetně započítání reflektivního dialogu: 5 - 10min. výklad učitele k zadání, 60 - 70min. instalace scény, případné dramatické ztvárnění scény - instalace živých soch a focení.

Vazby k tematickému plánu a vztahy k obsahu RVP: užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace.

Obrázek 127 - tvorba žáků, živý obraz 3, 2013

Obrázek 128 - tvorba žáků, živý obraz 4, 2013

Učivo: žák dokáže spolupracovat a komunikovat v rámci skupiny. Žák pracuje v rámci projektu s digitálním médiem – fotoaparát.

Vazby k výtvarné kultuře: viz. úvodní hodina.

9. 1. REFLEXE A HODNOCENÍ 5. HODINY

V rámci této hodiny vytvářeli žáci živý obraz před pozadím, které si vytvořili minulou hodinu. Výsledným médiem byla fotografie. Žáci připevnili vytvořená pozadí ke zdi a parafrázovali před nimi postavy ze svých obrazů, které následně fotografovali. Žáci se střídali jak v práci s fotoaparátem, tak ve ztvárnění živého obrazu. Vyzkoušeli si tak roli diváka, režiséra, fotografa i modelu.

Hlavním úskalím, se kterým jsem se během hodiny potýkala, byla nedostatečná organizace z mé strany a rozvržení času. Dvě skupiny žáků ještě dodělávali pozadí, které minulou hodinu nestihli a ostatní už byli připraveni fotografovat. Problém spočíval ještě v tom, že jsem měla k dispozici jen jeden fotoaparát a stativ. Žáci proto museli čekat, než skupiny před nimi vyfotí vše, co potřebují a byli netrpěliví.

Obrázek 129 - tvorba žáků, živý obraz 5, 2013

Obrázek 130 - tvorba žáků, živý obraz 6, 2013

Pro příště bych si určitě sehnala více techniky, alespoň 2 nebo 3 fotoaparáty se stativem, aby žáci mohli fotit současně. Vznikl by tím pro ně větší prostor, nemuseli by pospíchat a mohli by si tak s fotografováním více pohrát, vyzkoušet si větší množství variant. Také bych si připravila nějakou malou „záložní“ výtvarnou etudu pro ty, co by měli práci již dokončenou.

Obrázek 131 - tvorba žáků, živý obraz 7, 2013

Obrázek 132 - tvorba žáků, živý obraz 8, 2013

9. 2. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA K PÁTÉ HODINĚ

Přílohy v páté hodině s dalšími obrazy žákovské tvorby - výsledné fotografie i dokumentární fotografie zachycující průběh tvorby.

10. ŠESTÁ HODINA

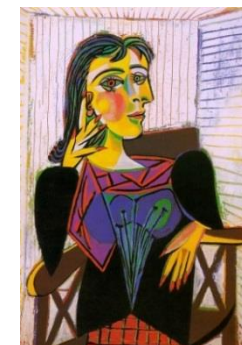
Anotace: hodina se zabývá především společnou zpětnou reflexí zaměřenou na vytvořený výtvarný projekt, jež byl náplní minulých dvou hodin. Žáci pomocí krátkých příběhů představí svá vytvořená díla. V průběhu hodiny budeme vést také společný dialog zaměřený na porovnávání parafrází s předlohami a zabývající se také technickými stránkami tohoto úkolu. Součástí hodiny bude pravděpodobně také hodnocení všech prací vytvořených v rámci tohoto výtvarného celku.

Tematický celek, téma, námět: parafráze klasického uměleckého díla, parafráze, společná reflexe.

Klíčová slova: umělecké dílo, parafráze, reflexe, konfrontace, příběh.

Cíl, cíle hodiny: pomocí společné zpětné reflexe zhodnotit výsledek předchozích dvou hodin. Porovnat výsledný umělecký artefakt s původní předlohou. Zamyslet se nad stejnými prvky, podobnostmi a rozdíly. Porovnat výsledný artefakt i s díly ostatních spolužáků.

Výtvarné úkoly: vymyslete ve skupině příběh, který se váže k vaší parafrázi. Součástí příběhu může být popis vašeho díla, příběhy jednotlivých prvků v obraze – osob, objektů, jiných prvků... Představit a přiblížit spolužákům pomocí vymyšleného příběhu své dílo.

Obrázek 133 – Pablo Picasso:
portrét Dory Maar, 1937

Obrázek 134 – fotografická parafráze
Picasso 1, 2013

Obrázek 135 – fotografická parafráze
Picasso 2, 2013

Použité techniky a tvůrčí postupy: skupinové vypracování reflexivních otázek, promítání výsledných vytvořených fotografií, sepsání krátkého příběhu.

Motivace, didaktické postupy, instrukce: promítneme si výsledná díla, která vznikala minulé dvě hodiny. Každá skupinka žáků vymyslí krátký příběh, jež představí jejich dílo ostatním spolužákům. Bude následovat projekce, jejímž úkolem bude porovnání předlohy a vytvořené parafráze a společná diskuze na toto téma.

Materiály a zdroje, které budou mít žáci k dispozici: obrazový materiál - výsledné fotografie vytvořených instalací a jejich předloh.

Minutový scénář hodiny včetně započítání reflektivního dialogu: 10min. úvod učitele a promítání výsledných fotografií, 10 - 15min. psaní příběhu, 20 - 25min. představení prací pomocí příběhu, 25min. další společná reflexe, 15min. hodnocení.

Předpokládaný obsah a zaměření reflektivního dialogu: Jaký obraz jste si vybrali a proč? Co bylo především předmětem vaší parafráze - na co jste se zaměřili, co jste změnili, co jste ponechali původního? Jak se vám pracovalo ve skupině?

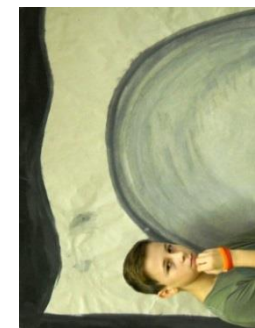
Ilustrace, jež můžeme vidět po pravé straně dokumentu, demonstrují výsledek žákovské fotografické tvorby. Jejich hlavním cílem je ukázat srovnání s původním uměleckým dílem.

Obrázek 136 – František Drtikol, akt bez jména

Obrázek 137 – fotografická parafráze Drtikol, 2013

Obrázek 138 – fotografická parafráze Drtikol, 2013

Vazby k tematickému plánu a vztahy k obsahu RVP: porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů.

Učivo: žák dokáže zhodnotit vlastní výtvarný artefakt, vztáhnout ho k předloze i k dílům svých spolužáků. Žák je schopen své dílo představit a obhájit v rámci třídy.

Vazby k výtvarné kultuře: viz. úvodní hodina.

Obrázek 139 – Edvard Munch:
Výkřik, 1893

Obrázek 140 – fotografická parafráze
Munch, 2013

Obrázek 141 – fotografická parafráze
Munch, 2013

10. 1. REFLEXE A HODNOCENÍ POSLEDNÍ HODINY

Poslední hodina se nesla v duchu závěrečné reflexe tématu. Žáci ode mě dostali tematický dotazník, jehož hlavní úlohou byla zpětná reflexe určená mě, jakožto vyučujícímu.

Dotazník byl předkládán žákům formou několika otevřených otázek a každý žák ho vyplňoval sám.

Prostřednictvím otázek jsem se chtěla dozvědět, jestli žáci pochopili, co znamená pojem parafráze, se kterým jsme se v rámci celého zabývali. Jestli význam parafráze dokážou svými slovy popsat. Které z hodin je nejvíce zaujaly a proč a také, jestli si myslí, že se v rámci tohoto didaktického projektu naučili něco nového.

Během hodiny jsme také společně prohlíželi vzniklé fotografie, které žáci vytvořili, porovnávali jsme je s klasickými výtvarnými díly, které byly předmětem parafráze, a vedli jsme o nich debatu, jejímž cílem bylo zhodnocení výsledných prací.

Obrázek 142 – El Greco: Pieta, 1585 - 97

Obrázek 143 – fotografická parafráze El Greco, 2013

CELKOVÁ REFLEXE DIDAKTICKÉHO PROJEKTU

Osobně si myslím, že celý didaktický projekt byl ve výsledku úspěšný a jednotlivé hodiny probíhaly bez větších problémů. „*Nikdy však nelze předem s úplnou jistotou předvídat jejich skutečný průběh. Učitel nemůže předem znát všechny faktory, které do situací ve výuce vstoupí, některé z nich se mohou zdát až neuvěřitelné.*“³⁶ I já jsem tedy musela v rámci projektu řešit několik nečekaných situací, které jsem již popsala u jednotlivých vyučovacích hodin.

Díky vysokému počtu žáků ve třídě bylo občas náročné vytvořit vhodné prostředí pro dané úkoly i to se ale vždy nakonec v rámci možností podařilo.

Přístup žáků k tématu byl individuální, nedokážu posoudit, jestli došlo k nějakému osobnímu zvnitřnění tématu. Ale podle intenzity se kterou pracovali si myslím, že je téma zaujalo.

Žáci pracovali podle svých schopností a osobních preferencí, někteří „pouze splnili“ úkol, který jsem jim předložila a to s co nejmenší námahou to šlo. Jiní se však do tématu ponořili, posunuli a obohatili ho o jejich vlastní osobní rozměr. Většina žáků pracovala s velkým nasazením, což bylo znát jak v individuální, tak ve skupinové práci, kdy motivovanější jedinci táhli ty méně zainteresované ke společnému, ve většině případů zdařilému výsledku.

³⁶ HAZUKOVÁ H.: Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově I, 1994, str. 6

Problémy, které jsem v průběhu vyučovacích hodin řešila, se týkali především plánování a hospodařením s časem, které přikládám nedostatku svých zkušeností s praxí a celkově s vyučováním. Buď byl problém v tom, že se naplánovaná činnost a tvorba nestíhala v určeném čase nebo naopak zbývalo příliš času a vznikali tak prodlevy, které bylo nutno nějak improvizovaně vyřešit.

Na základě reflektivních dotazníků, které jsem žákům předložila poslední hodinu, mohu konstatovat, že žáci ve většině případů chápou pojem parafráze a dokážou ho i svými slovy popsat a vysvětlit. Žáci sami přiznávají, že pro ně bylo toto téma nové a přínosné především v tom, že pochopili základní principy parafráze a dokáží jí tudíž i rozpoznat.

V projektu by se dalo pokračovat například prací žáků na PC, kdy by se sami ujali úpravy a transformace vytvořených parafrází pomocí digitálních fotografií.

Dále by bylo možné navázat problematikou opisu, falza nebo autorství, kterou se dá na parafrázi snadno navázat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AUMONT J.: Obraz, Akademie múzických umění v Praze, 2005, ISBN:80-7331-045-7

BALEKA J.: Výtvarné umění – výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika), Academia, Praha 1997, ISBN 80-200-0609-5

BENOIST L.: Znak, symboly a mýty, Victoria publishing, Praha 1995, ISBN: 80-85865-49-1

BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, TOGGA, Praha 2012, ISBN 978-80-87258-69-9

BLÁHA J., ŠAMŠULA P.: Průvodce výtvarným uměním III, Práce, Praha 1996, ISBN 80-86287-33-5

CÍLEK, V.: Krajiny vnitřní a vnější, Dokořán, Praha 2005, ISBN 80-7363-042-7

DAY, CH.: Duch a místo, ERA, Brno 2004. ISBN 80-86517-95-0

GOMBRICH, E. H.; Příběh umění. 1. vyd. Praha: Odeon, 1992.

HAZUKOVÁ H.: Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově I, Pedf UK, Praha 1994

CHVATÍK K.: Strukturální estetika, Victoria publishing, Praha 1994

JANÍK T.: Znalost jako klíčová kategorie učitelského vzdělávání, Paido, Brno 2005, isbn80-7315-080-8

KOŠATOVÁ B.: Krajina a její proměny v čase, bakalářská práce, vedoucí práce PhDr. Jan Šmíd, Ph.D., Praha 2012

KRISTEVA J.: Jazyk lásky, Eseje o sémiotice, psychoanalýze a mateřství, One Woman Press, Praha 2004, ISBN 80-86356-38-8

KULKA J.: Psychologie umění, Grada Publishing, Praha 2008, ISBN 978-80-247-2329-7

PARAFRÁZE, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích 12. 10. – 20. 11. 2005, ISBN 80-85090-63-5

PETŘÍČEK M., VELÍŠK M.: Pohledy (které tvoří obrazy), UK Pedf, Praha 2012, ISBN 978-80-7290-584-3

ROESELVÁ, V.: Didaktika výtvarné výchovy, UK, Pedf, Praha 2003, ISBN: 80-7290-121-4

ROESELVÁ V.: Námět ve výtvarné výchově, Sarah, Praha 2000, ISBN 80-902267-4-6

ROESELVÁ V.: Řady a projekty ve výtvarné výchově, Sarah, Praha 1997, ISBN 80-902267-2-8

ROESELOVÁ V.: Řady a projekty ve výtvarné výchově, Sarah, Praha 1997, ISBN 80-902267-2-8

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, kol. autorů, Encyklopedický dům 1996, ISBN 80-90-1647-8-1

Internetové zdroje:

Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, článek k výstavě Parafráze 12. 10. – 20. 11. 2005, autorka výstavy: PhDr. Eva Petrová

Zdroj: <http://www.galerie-ltm.cz/clanek.php?aid=63>

Art map, článek k výstavě Citace a interpretace 24/6/2011, 19:00 — 7/8/2011, kurátor výstavy Jiří Machalický

Zdroj: <http://www.artmap.cz/citace-a-interpretace>

SEZNAM A ZDROJE VYOBRAZENÍ

Obr. 1. – Diego Velázquez: Las Meninas, 1656 [cit. 10. 5. 2014], Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Diego_Vel%C3%A1zquez_021.jpg

Obr. 2 – Equipo Cronica: La salita, 1970 [cit. 10. 5. 2014]
Dostupné z: <http://dexedrina.blogspot.cz/2010/05/equipo-cronica-meninas.html>

Obr. 3 - Frida Kahlo: autoportrét, 1940 [cit. 16. 6. 2014], Dostupné z:
<http://ipaintingsforsale.com/UploadPic/Frida%20Kahlo/big/Self%20Portrait%20with%20Thorn%20Necklace.jpg>

Obr. 4 - reklama na kosmetiku [cit. 16. 6. 2014] Dove
Dostupné z: <http://media2.onsugar.com/files/usr/1/13254/FriedaRealBeauty%20copy.jpg>

Obr. 5 – Andy Warhol: Marilyn Monroe, 1962, [cit. 25. 5. 2014]
Dostupné z: <http://kerrisdalegallery.com/print/warhol-marilyn-monroe/>

Obr. 6 - David La Chapelle: My own Marilyn, 2002 [cit. 25. 5. 2014]
Dostupné z: <http://www.davidlachapelle.com/series/my-own-marilyn/>

Obr. 7 - Filip Turek: Tahitské ženy, 1999 [cit. 25. 5. 2014]
Dostupné z: <http://turek.ecn.cz/zdejin/gauguin.htm>

Obr. 8 - Bill Gekas: Potatoes, [cit. 14. 6. 2014] dostupné z:
<http://assets.yellowtrace.com.au/wp-content/uploads/2013/09/Bill-Gekas-Yellowtrace-01.jpg>

Obr. 9 - Rembrandt van Rijn: autoportrét, 1659 [cit. 10. 6. 2014]
Dostupné z: <http://www.artcyclopedia.org/art/rembrandt-van-rijn-self-portrait.jpg>

Obr. 10 - Karel Purkyně: autoportrét, 1868 [cit. 10. 6. 2014]
Dostupné z: <http://www.pozitivni-noviny.cz/test/gallery/Image/2009/03/purkyne/5.jpg>

Obr. 11 - Rafael: Venkovská Madona, 1505 – 1506 [cit. 16. 6. 2014]
Dostupné z: <http://www.scaruffi.com/museums/raphael/index.html>

Obr. 12 - - Caravaggio: Kladení do hrobu, 1602 – 1603, [cit. 12. 6. 2014]dostupné z:
http://img7.rajce.idnes.cz/d0701/6/6181/6181113_07dcbcb36776f2e0f778417420274a47/images/Caravaggio,_Kladeni_do_hrobu.jpg

Obr. 13– Picasso: Las Meninas, 1957 [cit. 6. 6. 2014]
Dostupné z: <http://katalonienbesuch.com/wp-content/uploads/2012/09/Las-Meninas-Infantas-Picasso-vs-Velazquez.jpg>

Obr. 14 - David La Chapelle: Jesus is My Homeboy, 2003, [cit. 14. 5. 2014] dostupné z:
<http://www.davidlachapelle.com/series/jesus-is-my-homeboy/>

Obr. 15 - Jindřich Průcha: Laokoon, 1912
In PARAFRÁZE, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích 12. 10. – 20. 11.
2005, ISBN 80-85090-63-5

Obr. 16 - reklama na chladničku Bosch, kol. 1990

In BLÁHA J., ŠAMŠULA P.: Průvodce výtvarným uměním III, Práce, Praha 1996, ISBN 80-86287-33-5

Obr. 17 - Ondřej Brody a Kristofer Paetau: Snídaně v trávě, [cit. 20. 5. 2014]2006

Dostupné z: <http://brodypaetau.com/wanted-works-2004-2006/le-dejeuner-sur-l-herbe-2006>

Obr. 18 - Martin Velíšek: koncept [cit. 12. 5. 2014]

Dostupné z: <http://www.velisek.cz/cs/koncepty>

Obr. 19 - autorská fotografie: městská krajina, 2010

Vlastní archiv autorky

Obr. 20 - John Constable: Vůz sena, 1821 [cit. 10. 6. 2014]

Dostupné z: http://cudaswiata.files.wordpress.com/2009/07/john_constable_013.jpg

Obr. 21 - - kompozice - schéma rozmístění kolmic, [cit. 23. 5. 2014] Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_kompozice_obraz%C5%AF#mediaviewer/Soubor:Manzele_Arnolfinich1_-_1434.jpg

Obr. 22 - kompozice - schéma rozmístění diagonál, [cit. 23. 5. 2014] Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_kompozice_obraz%C5%AF#mediaviewer/Soubor:Manzele_Arnolfinich2_-_1434.jpg

Obr. 23 - Claude Lorrain: Krajina se svatbou Izáka a Rebeky, 1663

In BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, TOGGA, Praha 2012, ISBN 978-80-87258-69-9

Obr. 24 - schéma prostorových plánů v obraze

In BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, TOGGA, Praha 2012, ISBN 978-80-87258-69-9

Obr. 25 - Adam Štech z výstavy Udělám si hlavu [cit. 15. 6. 2014]

Dostupné z: <http://www.phatbeatz.cz/adam-stech-udelam-si-hlavu>

Obr. 26 - Jiří Kolář: Smiling landscape [cit. 2. 6. 2014]

Dostupné z: <http://www.moayad.com/me/wp-content/uploads/Jiri-Kolar-Smiling-landscape.jpg>

Obr. 27 - Jiří Thýn: prostor abstrakce, předobraz Otto Gutfreund, 2011 [cit. 2. 6. 2014]

Dostupné z:

http://www.faitgallery.com/tl_files/umelci/a4006ba1426bdd9830d7862244acfa13.jpg

http://24.media.tumblr.com/tumblr_lo4zpfrLhT1qb03ezo1_500.jpg

Obr. 28 – Ursus Wehrli: Van Gough tidied up, 2011 [cit. 20. 5. 2014]

Dostupné z: Ursus -<http://malwinart.com/tag/ursus-wehrli/>

Obr. 29 - Ursus Wehrli, the art of tidying up, 2011 [cit. 20. 5. 2014]

Dostupné z: <http://fanda.nova.cz/clanek/galerie/ursus-wehrli-perfekcionistuv-sen.html#image=930841>

Obr. 30 - Tomáš Vaněk: Interpretace kreseb Josefa Lady pomocí šablon [cit. 12. 6. 2014]

Dostupné z: <http://www.pragueout.cz/userfiles/images/Chalupeck%C3%BD/Tomsa%20Vanek.jpg>

Obr. 31 - Tomáš Vaněk: Interpretace kreseb Josefa Lady pomocí šablon [cit. 12. 6. 2014]

Dostupné z: <http://www.pragueout.cz/umeni/articles/cena-Jindracha-chalupeckeho-2010>

Obr. 32 - Pieter Brueghel: The Battle of Carnival and Lent, 1559 [cit. 10. 6. 2014]
Dostupné z: <http://cdn0.lostateminor.com/wp-content/uploads/2012/12/Ursus-Wehrli-4-480x319.jpg>

Obr. 33 - Ursus Wehrli: Tidyng up art – Brueghel 1 [cit. 10. 6. 2014]
Dostupné z: <http://cdn0.lostateminor.com/wp-content/uploads/2012/12/Ursus-Wehrli-3-480x320.jpg>

Obr. 34 - - Ursus Wehrli: Tidyng up art – Brueghel 2 [cit. 10. 6. 2014]
Dostupné z: <http://strettalafoglia590.files.wordpress.com/2012/02/ursus-1.jpg>

Obr. 35 - neznámý autor, součást konceptu Martina Velíška [cit. 12. 5. 2014]
Dostupné z: <http://www.velisek.cz/cs/koncepty>

Obr. 36 - Martin Velíšek, z tvorby konceptů [cit. 12. 5. 2014]
Dostupné z: <http://www.velisek.cz/cs/koncepty>

Obr. 37 - Martin Velíšek, z tvorby konceptů [cit. 12. 5. 2014]
Dostupné z: <http://www.velisek.cz/cs/koncepty>

Obr. 38 - Sandro Botticelli: Zrození Venuše, 1483 – 1485
In BLÁHA J., ŠAMŠULA P.: Průvodce výtvarným uměním III, Práce, Praha 1996, ISBN
80-86287-33-5

Obr. 39 - Autorské manipulace obrazu – Botticelli 1, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 40 - Autorské manipulace obrazu – Botticelli, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 41 - Jakob van Ruisdael: Větrný mlýn ve Wijku u Duurstede 1670
In BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, TOGGA, Praha 2012, ISBN
978-80-87258-69-9

Obr. 42 – Autorská manipulace obrazu – Ruisdael 1, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 43 – Autorská manipulace obrazu – Ruisdael 2, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 44 - Claude Lorrain: Krajina se svatbou Izáka a Rebeky, 1663
In BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, TOGGA, Praha 2012, ISBN
978-80-87258-69-9

Obr. 45 - Jakob van Ruisdael: Větrný mlýn ve Wijku u Duurstede 1670
In BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, TOGGA, Praha 2012, ISBN
978-80-87258-69-9

Obr. 46 - Jakob van Ruisdael: Větrný mlýn ve Wijku u Duurstede 1670
In BLÁHA J.: Výtvarné umění a hudba. Tvar, prostor a čas I/1, TOGGA, Praha 2012, ISBN
978-80-87258-69-9

Obr. 47 – alterace č. 1 - Stará sýpka, autorsky manipulovaný obraz, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 48 – autorská dokumentární fotografie – sýpka 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 49 - autorská dokumentární fotografie – sýpka 2, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 50 - autorská dokumentární fotografie – sýpka 3, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 51 - autorská dokumentární fotografie – sýpka 4, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 52 - autorská dokumentární fotografie – sýpka 5, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 53 - autorská dokumentární fotografie – sýpka 6, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 54 – alterace č. 2 – Obloha, autorsky manipulovaný obraz, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 55 – autorská dokumentární fotografie – obloha 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 56 - autorská dokumentární fotografie – obloha 2, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr 57 - autorská dokumentární fotografie – obloha 3, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 58 - autorská dokumentární fotografie – obloha 4, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 59 - autorská dokumentární fotografie – obloha 5, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 60 - autorská dokumentární fotografie – obloha 6, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 61 – alterace č. 3 – Západ slunce, autorsky manipulovaný obraz, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 62 – autorská dokumentární fotografie – západ slunce 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 63 - autorská dokumentární fotografie – západ slunce 2, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 64 - autorská dokumentární fotografie – západ slunce 3, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 65 - autorská dokumentární fotografie – západ slunce 4, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 66 - autorská dokumentární fotografie – západ slunce 5, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 67 - autorská dokumentární fotografie – západ slunce 6, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 68 – alterace č. 4 – Pole s obilím, autorsky manipulovaný obraz, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 69 – autorská dokumentární fotografie – pole s obilím 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 70 - autorská dokumentární fotografie – pole s obilím 2, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 71 - autorská dokumentární fotografie – pole s obilím 3, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 72 - autorská dokumentární fotografie – pole s obilím 4, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 73 - autorská dokumentární fotografie – pole s obilím 5, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 74 - autorská dokumentární fotografie – pole s obilím 6, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 75 – alterace č. 5 – Rybníční hladina, autorky manipulovaný obraz, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 76 – autorská dokumentární fotografie – rybníční hladina 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 77 - autorská dokumentární fotografie – rybníční hladina 2, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 78 - autorská dokumentární fotografie – rybníční hladina 3, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 79 - autorská dokumentární fotografie – rybníční hladina 4, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 80 - autorská dokumentární fotografie – rybníční hladina 5, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 81 - autorská dokumentární fotografie – rybníční hladina 6, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 82 – alterace č. 6 – Složený obraz 1, autorsky manipulovaný obraz, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 83 – autorská dokumentární fotografie – sýpka 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 84 – autorská dokumentární fotografie – obloha 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 85 - autorská dokumentární fotografie – obilné pole 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 86 – alterace č. 7 – Složený obraz 2, autorsky manipulovaný obraz, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 87 - autorská dokumentární fotografie – sýpka 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 88 - autorská dokumentární fotografie – západ slunce 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 89 - autorská dokumentární fotografie - rybníční hladina 1, 2014
Vlastní archiv autorky

Obr. 90 – parafráze Mona Lisa, anonym, zdroj internet [cit. 24. 5. 2014]
Dostupné z: <http://www.fanpop.com/clubs/captain-jack-sparrow/images/30607544/title/jack-sparrow-mona-lisa-photo>

Obr. 91 – parafráze Munch - Výkřik, anonym, zdroj internet [cit. 3. 6. 2014], Dostupné z:
<http://cdn-www.i-am-bored.com/media/thumbnails/scream-homer-simpson-munch.jpg>

Obr. 92 – autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 1, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 93 - autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 2, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 94 - autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 3, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 95 - autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 4, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 96 - autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 5, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 97 - autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 6, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 98 - autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 7, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 99 - autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 8, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 100 - autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 9, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 101 - autorská tvorba žáků – kolorování obrazu 10, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 102 – autorská žákovská tvorba, koláž – obrazové tvary 1, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 103 - autorská žákovská tvorba, koláž – obrazové tvary 2, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 104 - autorská žákovská tvorba, koláž – obrazové tvary 3, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 105 - autorská žákovská tvorba, koláž – obrazové tvary 4, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 106 - autorská žákovská tvorba, koláž – obrazové tvary 5, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 107 - autorská žákovská tvorba, koláž – obrazové tvary 6, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 108 - autorská žákovská tvorba – výtvarná etuda – tvary v obraze 1, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 109 - autorská žákovská tvorba – výtvarná etuda – tvary v obraze 2, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 110 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 1, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 111 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 2, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 112 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 3, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 113 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 4, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 114 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 5, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 115 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 6, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 116 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 7, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 117 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 8, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 118 - žákovská tvorba - malba, nové využití tvaru v umělecké tvorbě 9, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 119 - František Drtikol, akt bez názvu, kol. 1930 [5. 6. 2014], dostupný z:
<http://www.lightgarden.cz/magazine/clanky/osobnosti/frantisek-drtikol-mystik-a-spasitel-ceske-fotografie>

Obr. 120 - Edvard Munch: Výkřik, 1893 [cit. 8. 6. 2014]
Dostupný z: http://en.wikipedia.org/wiki/The_Scream

Obr. 121 - František Drtikol, Bez názvu, 1929 [cit. 5. 6. 2014]
Dostupný z: <http://www.joelsorokagallery.com/plogger/?level=picture&id=369>

Obr. 122 - Pablo Picasso: portrét Dory Maar, 1937 [cit. 15. 5. 2014]
Dostupný z: <http://www.agentofstyle.com/2013/04/16/muse-ings/>

Obr. 123 - El Greco: Pieta, 1585-97 [cit. 15. 5. 2014], dostupný z:
<http://www.artsmagazine.com/wp-content/uploads/2012/03/Pieta-El-Greco.jpg>

Obr. 124 - průběh tvorby žáků k obrazu El Greco - Pieta, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 125 – autorská tvorba žáků, živý obraz 1, digitální fotografie 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 126 - autorská tvorba žáků, živý obraz 2, digitální fotografie 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 127 - autorská tvorba žáků, živý obraz 3, digitální fotografie 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 128 - autorská tvorba žáků, živý obraz 4, digitální fotografie 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 129 - autorská tvorba žáků, živý obraz 5, digitální fotografie 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 130 - autorská tvorba žáků, živý obraz 6, digitální fotografie 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 131 - autorská tvorba žáků, živý obraz 7, digitální fotografie 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 132 - autorská tvorba žáků, živý obraz 8, digitální fotografie 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 133 – Pablo Picasso: portrét Dory Maar, 1937 [cit. 15. 5. 1014]
Dostupný z: <http://www.agentofstyle.com/2013/04/16/muse-ings/>

Obr. 134 - fotografická parafráze, Picasso 1, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 135 - fotografická parafráze, Picasso 2, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 136 – František Drtikol, akt beze jména, kol. 1930, [cit. 5. 6. 2014], dostupný z:
<http://www.lightgarden.cz/magazine/clanky/osobnosti/frantisek-drtikol-mystik-a-spasitel-ceske-fotografie>

Obr. 137 – fotografická parafráze, Drtikol 1, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 138 – fotografická parafráze, Drtikol 2, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 139 – Edvard Munch: Výkřik, 1893 [cit. 8. 6. 2014]
Dostupný z: http://en.wikipedia.org/wiki/The_Scream

Obr. 140 – fotografická parafráze, Munch 1, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 141 – fotografická parafráze, Munch 2, 2013
Vlastní archiv autorky

Obr. 142 – El Greco: Pieta, 1585 – 97 [cit. 15. 5. 2014], dostupný z:
<http://www.artesmagazine.com/wp-content/uploads/2012/03/Pieta-El-Greco.jpg>

Obr. 143 - fotografická parafráze, El Greco, 2013
Vlastní archiv autorky